ความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนมัธยมวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี

THE GRATITUDE LEVEL OF WAT KHAOSUKIM HIGH SCHOOL STUDENTS IN CHANTHABURI PROVINCE

วิทยาพนธ์

ของ

พระฐิติพันธุ์ สุขวฒฺฑโก (โพธิ์กระสังข์)

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา

พฤษภาคม 2556

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนมัธยมวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี

THE GRATITUDE LEVEL OF WAT KHAOSUKIM HIGH SCHOOL STUDENTS IN CHANTHABURI PROVINCE

วิทยาพนธ์

ของ

พระฐิติพันธุ์ สุขวฒฺฑโก (โพธิ์กระสังข์)

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

พฤษภาคม 2556

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

เรื่อง

ความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี

The Gratitude Level of Wat Khaosukim High School Students in Chanthaburi Province

พระฐิติพันธุ์ สุขวฑฺฒโก (โพธิ์กระสังข์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานสอบวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์นันทนีย์ กมลศิริพิชัยพร)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ ประดิษฐศิลป์)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์บรรจบ วงษ์พิพัฒน์พงษ์)

..... กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ดร.นักรบ เถียรอ่ำ)

ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.ถาวร ฉิมเลี้ยง)

วันที่ ..18.....เดือน..พฤษภาคม..พ.ศ..2556...

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

พระฐิติพันธุ์ สุขวฒฺฑโก (โพธิ์กระสังข์). (2556). **ความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนมัธยมวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา). จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ ประดิษฐศิลป์ ร.ด. (รัฐศาสตร์) ประธานกรรมการ

รองศาสตราจารย์บรรจบ วงษ์พิพัฒน์พงษ์ กศ.ม. (ภูมิศาสตร์) กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี และเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัวกับความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี ปีการศึกษา 2555 จำนวน 147 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) 3 ตัวเลือกและเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มีมาตรวัด 5 ระดับ ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.89 สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการตรวจสอบความแตกต่างของเชฟเฟ่ (Scheffe′)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความกตัญญูกตเวทีต่อบุคคล ด้านความกตัญญูกตเวทีต่อสถาบัน 2) เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคล การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง และสัมพันธภาพภายในครอบครัว พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองต่างกันมีความกตัญญูกตเวทีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนที่มีอาชีพของผู้ปกครอง ประเภทของครอบครัว การไปวัดทำบุญ การรักษาศีล 5 การนั่งสมาธิ และสัมพันธภาพภายในครอบครัวต่างกันมีความกตัญญูกตเวทีไม่แตกต่างกัน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Phra Thitipan Sukawattako (PhoKrasung). (2013). **The Gratitude Level of Wat Khaosukim High School Students in Chanthaburi Province.** Thesis, M.A. (Social Sciences for Development). Chanthaburi : Rambhai Barni Rajabhat University.

Advisory Committee

Assistance Professor Dr.Chaiyon Praditsil Ph.D. (Political Science) Chairman

Associate Professor Bunjob Wongpipatpong M.Ed. (Geography) Member

Abstract

The objective of this research were 1) to study the level of gratitude shown in high school students in Wat Khaosukim School in Chanthaburi and 2) to compare personal and family factors influencing the gratitude level of high school students in Wat Khaosukim School. The research populations were the 147 high school students in Wat Khaosukim School in the academic year of 2012. The research instruments were a three-multiple-choice questionnaire with the rating scale at 5 and the reliability level of 0.89. The descriptive statistics were frequency, mean, standards deviation, one way analysis of variance and Scheffe′s test.

The findings were as follows 1) generally, the results were shown at the high level. The first highest aspect was the gratitude to benefactors and the gratitude to institutes 2) the comparative results of personal factors, role models of parents and family relationship were found as well. The different role model of parents could influence the different level of the gratitude level with the .05 significance level. The high school students whose parents held the 5 percepts, practiced meditation and showed good family relationship had no different gratitude level.

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือให้คำแนะนำอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ ประดิษฐศิลป์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์บรรจบ วงษ์พิพัฒน์พงษ์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบแบบสอบถาม ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนมัธยมวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี ที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี รวมทั้งบุคคลอื่นๆ ที่ได้ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

พระฐิติพันธุ์ สุขวฒฺฑโก (โพธิ์กระสังข์)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	**บทนำ**.....	1
	ความเป็นมา.....	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
	ประโยชน์ของการวิจัย.....	3
	ขอบเขตของการวิจัย.....	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ.	4
	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
	สมมติฐานในการวิจัย.....	6
2	**แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง**.....	7
	ความกตัญญูกตเวที.....	7
	ความหมายของความกตัญญูกตเวที.....	7
	ประเภทของความกตัญญูกตเวที.....	9
	ความสำคัญของความกตัญญูกตเวที.....	16
	การวัดจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวที.....	20
	ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความกตัญญูกตเวที.....	23
	การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง.....	24
	สัมพันธภาพภายในครอบครัว.....	26
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	29
3	**วิธีดำเนินการวิจัย**.....	32
	การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	32
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	33
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	36
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	36
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	36

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
4	**การวิเคราะห์ข้อมูล**	38
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	38
	การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	38
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	39
5	**สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ**	55
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	55
	วิธีดำเนินการวิจัย	55
	สรุปผลการวิจัย	57
	อภิปรายผล	58
	ข้อเสนอแนะ	62
บรรณานุกรม		63
ภาคผนวก		71
ภาคผนวก ก	รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	72
ภาคผนวก ข	หนังสือขอความอนุเคราะห์	74
ภาคผนวก ค	แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	81
ประวัติย่อผู้วิจัย		90

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกเป็นรายด้าน……..……	39
2	จำนวนและร้อยละของระดับความกตัญญูกตเวที……..……..….	41
3	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความกตัญญูกตเวทีต่อบุคคล จำแนกเป็นรายข้อ…….	41
4	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความกตัญญูกตเวทีต่อสถาบัน จำแนกเป็นรายข้อ……..……	43
5	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนวัดเขาสุกิม……..……..……	44
6	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยด้านครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดเขาสุกิม ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองจำแนกเป็นรายข้อ……..……..	45
7	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และปัจจัยด้านครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนวัดเขาสุกิม ด้านสัมพันธภาพภายในครอบครัว จำแนกเป็นรายข้อ…..…	46
8	เปรียบเทียบความแตกต่างของความกตัญญูกตเวที จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง...	48
9	เปรียบเทียบความแตกต่างของความกตัญญูกตเวที จำแนกตามประเภทของครอบครัว……..…	48
10	เปรียบเทียบความแตกต่างของความกตัญญูกตเวที จำแนกตามการไปวัดทำบุญ…..…	49
11	เปรียบเทียบความแตกต่างของความกตัญญูกตเวที จำแนกตามการรักษาศีล 5 …..…	50
12	เปรียบเทียบความแตกต่างของความกตัญญูกตเวที จำแนกตามการนั่งสมาธิ…..……	50
13	เปรียบเทียบความแตกต่างของความกตัญญูกตเวทีต่อสถาบัน จำแนกตามการนั่งสมาธิเป็นรายคู่…….....	51
14	เปรียบเทียบความแตกต่างของความกตัญญูกตเวที จำแนกตามปัจจัยด้านครอบครัวเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง……..……	52
15	เปรียบเทียบความแตกต่างของความกตัญญูกตเวที จำแนกตามการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง เป็นรายคู่……..……	53
16	เปรียบเทียบความแตกต่างของความกตัญญูกตเวที จำแนกตามปัจจัยด้านครอบครัวเกี่ยวกับสัมพันธภาพภายในครอบครัว……..……	54

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมา

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ เพราะความเจริญที่ปรากฏทั้งในด้านวัตถุและด้านคุณธรรม จริยธรรมนั้น เป็นผลสะท้อนคุณภาพของคนในสังคม อันเป็นผลจากการอบรมบ่มนิสัยในครอบครัว สถาบันการศึกษา ตลอดจนได้รับกระบวนการขัดเกลาและประสบการณ์ในสังคมที่ดี ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงมิได้มุ่งเฉพาะการเพิ่มพูนทางความรู้ในเนื้อหาสาระของวิชาเพียงอย่างเดียว หากแต่มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างคนให้มีทั้งความรู้และคุณธรรม ดังนั้นคุณธรรมจริยธรรมจึงเป็นสาระสำคัญที่มุ่งพัฒนาคนให้สมบูรณ์ คือให้มีทั้งความรู้และคุณธรรมตามนัยแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวด 4 มาตรา 22, 23, 24 (กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน. 2543 : 1) และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 - 2559 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 5)

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาประถมศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 21) ก็มีความสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษา คือมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความสุขบนพื้นฐานของความเป็นคนไทย โดยมุ่งปลูกฝังผู้เรียนให้มีลักษณะที่พึงประสงค์ ด้วยการเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงามในการดำรงชีวิต และในมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ใช้เป็นกรอบในการประเมินคุณภาพภายนอก ในมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ยังระบุไว้ว่าให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 20) อีกทั้งวิสัยทัศน์ของการศึกษาไทยคือการทำให้คนมีชีวิตที่ดี เก่ง มีความสุข เป็นการแสดงให้เห็นว่า ได้ให้ความสำคัญกับชีวิตที่เป็นคนดีมาเป็นอันดับแรก ซึ่งคุณธรรมของคนดีที่สำคัญข้อหนึ่งคือ ความกตัญญูกตเวที ดังที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า นิมิตฺตำ สาธุรูปนำ กตญฺญูกตเวทิตา ความกตัญญูกตเวทีเป็นเครื่องหมายของคนดี

ความกตัญญูเป็นจุดแข็งของสถาบันครอบครัวไทยมานานแสนนาน (สุกัญญา สุจฉายา. 2546 : 78) ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามทั้งหลายของคนไทยล้วนแต่มีความกตัญญูเป็นที่ตั้งสำคัญและเป็นไปเพื่อรักษาและส่งเสริมให้คุณธรรมข้อนี้ให้คงมีอยู่ในโลกอย่างแน่นแฟ้น (พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ). 2536 : 2) ไม่ว่าจะเป็นพิธีไหว้ครู เพื่อให้ศิษย์ได้รำลึกถึงพระคุณของครูที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ตน พิธีบวชเพื่อให้ลูกชายได้มีโอกาสได้ทดแทนพระคุณบิดามารดาให้ได้เห็นชายผ้าเหลืองเพื่อนำไปสู่สรวงสวรรค์ พิธีรดน้ำดำหัวในวันสงกรานต์เพื่อเป็นการ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

รำลึกถึงบุญคุณของผู้อาวุโส ผู้สูงอายุที่ได้อบรมเลี้ยงดูเรามา และไม่เพียงแต่ชาวไทยเราเท่านั้นที่ให้ความสำคัญกับความกตัญญูกตเวที

ชาวจีนเองก็รับเอาความเชื่อจากบรรพบุรุษในลัทธิขงจื้อที่มีคำสอนเน้นในเรื่องความกตัญญูกตเวทีต่อพ่อแม่และบรรพบุรุษด้วยเช่นกัน (เสรี พงศ์พิศ. 2538 : 36) ซึ่งสุพัตรา สุภาพ (2545 : 37) ไสว มาลาทอง (2542 : 1 - 2) และพนัส หันนาคินทร์ (ออนไลน์. 2546) มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า จริยธรรมที่ควรยกย่องเป็นสิ่งแรกที่ประเทศชาติต้องการและมีความจำเป็นต้องปลูกฝังให้ถึงพร้อมในสถานการณ์ปัจจุบันคือ ความกตัญญูกตเวที

ดังนั้นจึงควรปลูกฝังคุณธรรมข้อนี้ในทุกสถาบันตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับชาติ เนื่องจากวัยรุ่นเป็นระยะแห่งการกระชับสิ่งที่ได้ไว้ในเด็กเล็กให้แน่นแฟ้นมั่นคงกับเป็นระยะแห่งการรับสิ่งใหม่เข้ามาอย่างรวดเร็ว การอบรมในวัยนี้จึงควรมีความมุ่งหมายเพื่อรักษาสิ่งที่ดีที่เด็กเล็กได้รับมาแต่เริ่มต้น ไม่ให้บกพร่องพร้อมกับให้เด็กรู้จักเลือกรับสิ่งที่ควรรับต่อไป โดยเด็กวัยรุ่นควรได้รับการอบรมเพื่อให้เกิดคุณสมบัติ คือกตัญญูกตเวที (พระธรรมญาณมุนี. 2514 : 23)

ความกตัญญูกตเวทีนี้ ถ้าขาดหายไปจากโลกเมื่อใด โลกจะมีปัญหามากขึ้น จะมีความทุกข์ มีความเดือดร้อน สายสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย กับลูกหลานจะขาดหายไปเพราะไม่มีคุณธรรมข้อนี้เป็นเครื่องคุ้มครองจิตใจ ความดีงามก็จะหายไปด้วย (พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ) 2536 : 5) สังคมไทยในปัจจุบันกำลังละเลยคุณธรรมข้อนี้ เนื่องจากวิถีชีวิตคนในสังคมสมัยใหม่มุ่งเอาชนะและช่วงชิง เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนเองต้องการและมุ่งเสพวัตถุเป็นสำคัญ ตามอุดมการณ์ทุนนิยมมากกว่าคุณค่าทางจิตใจ ความเอื้ออาทร การพึ่งพาอาศัยกัน การกตัญญูรู้คุณต่อผู้มีพระคุณที่เป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมจึงถูกวัฒนธรรมใหม่กดทับ ทำให้สังคมเกิดความวุ่นวาย ไม่ว่าจะเป็นการที่ลูกขาดความกตัญญูต่อพ่อแม่ ลูกศิษย์ไม่ยำเกรงครู ศาสนิกชนไม่สนใจในคำสอน ผู้น้อยไม่เคารพผู้ใหญ่ ผู้คนไม่เห็นคุณค่าของธรรมชาติทำให้สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ (สำลี รักสุทธี. 2546 : 118) คนขาดจิตใจที่มีคุณธรรมเพราะไม่เชื่อไม่เห็นว่าหลักแห่งกฎแห่งกรรมว่าเป็นจริง (พระนวกะ สุรวังโส. ออนไลน์. 2546)

ซึ่งปัญหาทั้งหลายทั้งปวงเกิดจากความไม่รู้บุญคุณ ไม่มีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณนั่นเอง เป็นผลให้สถาบันครอบครัวแตกสลาย คนชราถูกทอดทิ้งเป็นจำนวนมากกลายเป็นภาระของสังคม (ณัฐกฤต ดิฐวิรุฬห์. ออนไลน์. 2545) ทางกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จึงได้นำเสนอนโยบาย “ลดภาษีลูกกตัญญู” เพื่อลดหย่อนภาษีให้แก่บุตรที่มีภาระเลี้ยงดูผู้สูงอายุที่เป็นบุพการีของตน และบุคคลซึ่งมีภาระต้องเลี้ยงดูผู้พิการเพื่อส่งเสริมและจูงใจให้ประชาชนคอยดูแลอุปการะบิดามารดาและผู้พิการของสังคมมากขึ้น (ลดภาษีลูกกตัญญู. 2546)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

จริยธรรมของบุคคลมีต้นเหตุมาจากอิทธิพลของสังคมมากกว่าอิทธิพลของพันธุกรรม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 5) ดังนั้นครอบครัวน่าจะมีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านนี้ การมีสัมพันธ์ภาพที่ดีภายในครอบครัวเกิดจากการที่คนในครอบครัวได้มีเวลาอยู่ร่วมใกล้ชิดกัน ดังนั้นการประกอบอาชีพของคนในครอบครัวจึงมีความสัมพันธ์กับการมีเวลาใกล้ชิดกันและมีสัมพันธภาพภายในครอบครัว ซึ่งความสำคัญของครอบครัวนี้ สุมน อมรวิวัฒน์ (2537 : 57) กล่าวว่าความกตัญญูรู้คุณและตอบแทนผู้มีพระคุณเป็นคุณค่าทางวัฒนธรรมที่เรียนรู้ได้จากครอบครัว ดังนั้นแบบอย่างที่ดีภายในครอบครัวจึงมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาคุณธรรมและวัฒนธรรม และท่านปัญญานันทภิกขุ (2533 : 193) กล่าวว่า ตัวอย่างย่อมติดกันได้ พ่อแม่ต้องทำตัวอย่างให้ลูกของตนเห็นว่าตนมีความกตัญญูกตเวที อีกทั้งความใกล้ชิดและการมีสายสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพ่อแม่กับบุตร

จากความสำคัญของความกตัญญูกตเวทีในสังคมไทย ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่าคนไทยในปัจจุบันมีความกตัญญูกตเวทีมากน้อยแค่ไหน โดยผู้วิจัยได้สอนเรื่องของศาสนาความกตัญญูกตเวที ให้แก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดเขาสุกิม จึงเป็นเหตุให้เลือกที่จะศึกษาความกตัญญูกตเวทีในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี ซึ่งจะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองและสัมพันธภาพภายในครอบครัว เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปลูกฝังและพัฒนาความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาระดับความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี

2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัวกับความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี

ประโยชน์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางให้กับครู ผู้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงบทบาทของตนเองที่มีต่อการปลูกฝังคุณธรรมในด้านความกตัญญูกตเวทีให้กับเยาวชนของชาติ อันจะส่งให้เยาวชนเหล่านั้นเป็นบุคลากรที่ดีมีคุณภาพ ซึ่งจะเป็นการช่วยลดปัญหาของสังคม ช่วยพัฒนาให้สังคมไทยเป็นสังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ

ลิขสิทธิ์เอกสารมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนมัธยมวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี ปีการศึกษา 2555 จำนวน 232 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี ปีการศึกษา 2554 จำนวน 147 คน คำนวณจากสูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane. 1973 : 1088 ; อ้างถึงใน บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2534 : 13 - 14) และกำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 95 % และความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม $\pm$ 0.05

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อาชีพของผู้ปกครอง ประเภทของครอบครัว การไปวัดทำบุญ การรักษาศีล 5 และการนั่งสมาธิ

2.1.2 ปัจจัยด้านครอบครัว ประกอบด้วย

1) การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง

2) สัมพันธภาพภายในครอบครัว

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย

2.2.1 ความกตัญญูกตเวทีต่อบุคคล

2.2.2 ความกตัญญูกตเวทีต่อสถาบัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ มีนิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยดังต่อไปนี้

1. ความกตัญญูกตเวที หมายถึง ความรู้สึกสำนึกในบุญคุณและการแสดงพฤติกรรมการตอบแทนพระคุณต่อบุคคลหรือสถาบันที่ทำประโยชน์หรือความดีต่อตน โดยการตอบแทนนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งของ อาจเป็นการกระทำหรือคำพูดก็ได้ แต่จะต้องอยู่บนหลักพื้นฐานของความถูกต้องดีงาม ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะวัดความกตัญญูกตเวทีต่อสิ่งที่ควรแสดงความกตัญญูกตเวที 2 ประเภท คือ

1.1 ความกตัญญูกตเวทีต่อบุคคล หมายถึง ความรู้คุณและการแสดงพฤติกรรมการตอบแทนพระคุณต่อพ่อแม่ พี่น้อง ผู้ปกครอง ผู้อาวุโส ครู - อาจารย์ เพื่อน และบุคคลในสังคมที่ทำประโยชน์ต่อตนและส่วนรวม โดยมีพฤติกรรมดังนี้

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

1.1.1 แสดงความเคารพทั้งต่อหน้าและลับหลัง ทั้งกาย วาจา ใจ

1.1.2 เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอน

1.1.3 คอยดูแลเอาใจใส่ ช่วยเหลือและแบ่งเบาภาระของผู้มีพระคุณ

1.1.4 ไม่สร้างความเดือดร้อน และไม่ทำตนให้เป็นที่เสื่อมเสีย

1.2 ความกตัญญูกตเวทีต่อสถาบัน หมายถึง ความรู้คุณและการแสดงพฤติกรรมการตอบแทนพระคุณต่อโรงเรียน ครอบครัว ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ โดยมีพฤติกรรม ดังนี้

1.2.1 ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี

1.2.2 ทำนุบำรุง ให้ความช่วยเหลือตามกำลังและความสามารถ

1.2.3 รักษาเกียรติยศ นำชื่อเสียงมาสู่ครอบครัว โรงเรียน และประเทศชาติ

1.2.4 แสดงความเคารพต่อสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนา

2. การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง หมายถึง การแสดงออกของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ได้อบรมสั่งสอนนักเรียนด้วยการกระทำและคำพูดในเรื่องของความกตัญญูกตเวที โดยทำตนเป็นตัวอย่างให้นักเรียนได้เห็นอยู่ประจำด้วยการให้ความเคารพ เชื่อฟังและคอยดูแลเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือต่อญาติผู้ใหญ่ บุคคล และสถาบันที่ทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและส่วนรวม

3. สัมพันธภาพภายในครอบครัว หมายถึง ลักษณะของความสัมพันธ์ของสมาชิกทุกคนในครอบครัวที่มีเวลาใกล้ชิดสนิทสนม มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันด้วยความเข้าใจ มีความไว้วางใจกัน มีความรักความเอื้ออาทรต่อกัน ช่วยเหลือและให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีการทำกิจกรรมร่วมกันทั้งในบ้านและนอกบ้าน มีการอบรมสั่งสอน ให้ข้อคิด ข้อเตือนใจในเรื่องคุณธรรม การใช้ชีวิตประจำวัน และมีกิจกรรมทางศาสนาร่วมกันด้วยการไปวัดฟังเทศน์เพื่อส่งเสริมความเป็นคนดีมีศีลธรรมให้เกิดขึ้นกับคนในครอบครัว

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญูกตเวทีเพื่อหาตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลกับความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา และผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

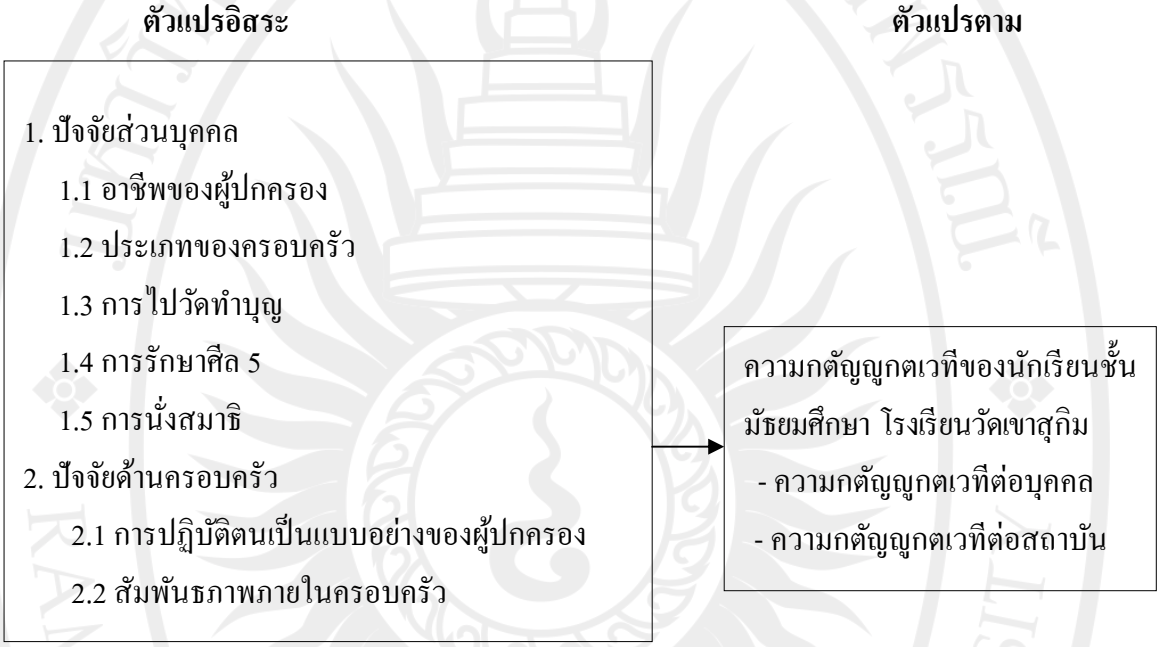

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีอาชีพของผู้ปกครองต่างกันจะมีความกตัญญูกตเวทีแตกต่างกัน
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีประเภทของครอบครัวต่างกันจะมีความกตัญญูกตเวทีแตกต่างกัน
3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีการไปวัดทำบุญต่างกันจะมีความกตัญญูกตเวทีแตกต่างกัน
4. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีการรักษาศีล 5 ต่างกันจะมีความกตัญญูกตเวทีแตกต่างกัน
5. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีการนั่งสมาธิต่างกันจะมีความกตัญญูกตเวทีแตกต่างกัน
6. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองต่างกันจะมีความกตัญญูกตเวทีแตกต่างกัน
7. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีสัมพันธภาพภายในครอบครัวต่างกันจะมีความกตัญญูกตเวทีแตกต่างกัน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

บทที่ 2
แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอเอกสารเกี่ยวกับความกตัญญูกตเวที ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ความกตัญญูกตเวที
    1.1 ความหมายของความกตัญญูกตเวที
    1.2 ประเภทของความกตัญญูกตเวที
    1.3 ความสำคัญของความกตัญญูกตเวที
    1.4 การวัดจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวที
2. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความกตัญญูกตเวที
    2.1 การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง
    2.2 สัมพันธภาพภายในครอบครัว
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความกตัญญูกตเวที

1. ความหมายของความกตัญญูกตเวที

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่ามีนักวิชาการหลาย ๆ ท่านได้ให้ความหมายของคำว่า ความกตัญญูกตเวทีไว้ดังนี้

ชม ภูมิภาค (2525 : 102 - 103) ได้ให้ความหมายไว้ว่า กตัญญู แปลว่า รู้คุณคน หมายความว่า ใครทำอะไรให้ก็ไม่ลืม ระลึกถึงบุญคุณได้อยู่เสมอ คำว่า กตเวที แปลว่า แทนคุณคน หมายความว่า ตอบแทนบุญคุณของท่านหรือสนองคุณท่าน รวมความว่า กตัญญูกตเวที หมายความว่า การตอบแทนผู้มีอุปการคุณที่ท่านทำแล้ว ท่านว่าคนดีต้องมีคุณธรรมข้อนี้เป็นเครื่องหมาย ถ้าไม่มีคุณธรรมข้อนี้เป็นเครื่องหมายก็ยังรู้ไม่ได้ว่าเป็นคนดี

พระเทพเวที (2533 : 2 - 3) ได้ให้ความหมายไว้ว่า กตัญญูกตเวที หมายถึง ผู้รู้อุปการะที่ท่านทำแล้วและตอบแทน แยกออกเป็น 2 ส่วน คือ กตัญญูรู้คุณท่าน กตเวทีตอบแทนหรือสนองคุณท่าน ความกตัญญูโดยขอบเขตแยกเป็น 2 ระดับ คือ กตัญญูต่อบุคคลผู้มีคุณความดีหรืออุปการะเป็นส่วนตัว และกตัญญูกตเวทีต่อบุคคลที่ได้บำเพ็ญคุณประโยชน์หรือคุณความดีเกื้อกูลแก่ส่วนรวม

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

พระสมชาย ฐานวุฑโฒ (2533 : 62) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความกตัญญู หมายถึง การรู้จักบุญคุณ อะไรก็ตามที่เป็นบุญหรือมีคุณต่อคนแล้วก็ตามระลึกนึกถึงด้วยความซาบซึ้งไม่ลืมเลย

เสถียรพงษ์ วรรณปก (2534 : 123) ได้ให้ความหมายไว้ว่า กตัญญู คือ ความรู้หรือตระหนักในคุณค่าของความดีที่คนอื่น (หรือสิ่งอื่น) มีต่อตน เป็นความรู้สึกภายในจิตใจ กตเวที คือการประกาศให้คนอื่นรู้ว่า คนอื่น สิ่งอื่นมีบุญคุณต่อตน ซึ่งเราแปลกันทั่วไปว่า “การตอบแทนบุญคุณ”

พระธรรมโกศาจารย์ (2536 : 2) ได้ให้ความหมายไว้ว่า กตัญญุตา หมายถึง ความรู้และยอมรับรู้ในบุญคุณของผู้อื่นที่มีอยู่เหนือตน กตเวทิตา หมายถึง การพยายามทำตอบแทนบุญคุณนั้น ๆ กตัญญูกตเวทิตา หมายถึง ความรู้บุญคุณท่านแล้วทำตอบแทนให้ปรากฏ เป็นธรรมประคองโลกให้เป็นอยู่ได้และอยู่ด้วยความสงบสุข

พระพุทธวรญาณ (2532 : 203 ; อ้างถึงใน อำนวย จั่นเงิน. 2537 : 53) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความกตัญญู คือ ความรู้อุปการะที่คนอื่นทำแล้ว ความกตเวที คือ การตอบแทนอุปการะนั้น คำว่าอุปการะ หมายถึง การช่วยเหลือด้วยบริสุทธิ์ใจ คือตั้งใจช่วยจริง ๆ มิได้มุ่งผลตอบแทนประการใด จัดเป็น “ความดีที่สูงสุด” ของคนทั้งหลาย เพราะทำให้คนและสังคมอยู่ได้ด้วยดี

พิสิฐ เจริญสุข (2542 : 108, 110) ได้ให้ความหมายไว้ว่า กตัญญู แปลว่าเห็นคุณท่าน คือ เห็นด้วยปัญญา กตเวที แปลว่าประกาศคุณท่าน หมายความว่า ทำให้ผู้อื่นรู้ว่าท่านมีคุณแก่เราอย่างไรมากน้อยเพียงไร การประกาศคุณท่านนั้นไม่ใช่ความหมายว่าเราจะยกย่อง สรรเสริญท่านด้วยคำพูดหรือด้วยการเขียนเป็นตัวหนังสือ แท้ที่จริงแล้วการประกาศคุณท่านนั้นจะต้องอยู่ที่การปฏิบัติตัวของเราเองคือ จะต้องทำตัวของเราให้เป็นคนตามที่ท่านมุ่งหมาย

สมภพ ชีวรัฐพัฒน์ (2542 : 167) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความกตัญญูกตเวที หมายถึง ความรู้และการยอมรับรู้ในบุญคุณของบุคคล สัตว์ สิ่งของ และธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่มีต่อตัวเราทั้งทางตรงและทางอ้อม และพยายามกระทำตอบด้วยการทดแทนพระคุณ ช่วยเหลือ อุปการะ ยกย่อง บำรุงรักษาให้คงอยู่เพื่อความสงบสุขของสังคมและเพื่อความสมดุลทางธรรมชาติ

จากความหมายที่นักวิชาการหลายท่านกล่าวไว้ สรุปได้ว่า ความกตัญญูกตเวที หมายถึงความรู้สึกสำนึกในบุญคุณและการแสดงพฤติกรรมการตอบแทนพระคุณต่อบุคคลหรือสถาบันที่ทำประโยชน์หรือความดีต่อตนเอง โดยการตอบแทนนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งของ อาจเป็นการกระทำหรือคำพูดก็ได้ แต่จะต้องอยู่บนหลักพื้นฐานของความถูกต้องดีงาม

2. ประเภทของความกตัญญูกตเวที

พระสมชาย ฐานวุฑฺโฒ (2533 : 62 - 64) ได้แบ่งประเภทของความกตัญญูกตเวทีเป็น 5 ประการ ดังนี้

2.1 กตัญญูกตเวทีต่อบุคคล คือ ใครก็ตามที่เคยมีพระคุณต่อเรา ไม่ว่าจะมากน้อยเพียงใดจะต้องกตัญญูรู้คุณท่าน ติดตามระลึกถึงเสมอด้วยความซาบซึ้ง พยายามหาโอกาสตอบแทนคุณท่านให้ได้ โดยเฉพาะพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระมหากษัตริย์ หรือผู้ปกครองที่ทรงทศพิธราชธรรม พระสงฆ์ บิดา มารดา ครู อุปัชฌาย์ อาจารย์ จะต้องระลึกนึกถึงพระคุณของท่านให้จงหนัก

2.2 กตัญญูกตเวทีต่อสัตว์ คือ สัตว์ที่มีคุณต่อเรา เช่น ช้าง ม้า วัว ควาย จะต้องใช้ด้วยความกรุณาปราณี ไม่เฆี่ยนตีจนเกินเหตุ อย่าใช้งานหนักจนเป็นการทรมาน และเลี้ยงดูให้อาหารอย่าให้อดอยาก ให้ได้กินได้นอนได้พักผ่อนตามเวลา

2.3 กตัญญูกตเวทีต่อสิ่งของ คือ ของสิ่งใดก็ตามที่มีคุณต่อเรา เช่น หนังสือธรรมะ หนังสือเรียน สถานศึกษา วัด ต้นไม้ ป่าไม้ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการหาเลี้ยงชีพ ฯลฯ จะต้องปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านี้ให้ดี ไม่ลบหลู่ดูแคลน ไม่ทำลาย

2.4 ความกตัญญูกตเวทีต่อบุญ คือ รู้ว่าคนเราเกิดมามีอายุยืนยาว ร่างกายแข็งแรง ผิวพรรณดี สติปัญญาเฉลียวฉลาด มีความสุขความเจริญ มีความเจริญก้าวหน้า มีทรัพย์สมบัติมากก็เนื่องมาจากผลของบุญ จะไปสวรรค์กระทั่งไปพระนิพพานได้ก็ด้วยบุญ กล่าวได้ว่าทุกอย่างสำเร็จได้ด้วยบุญ ทั้งบุญเก่าที่ได้สะสมมาดีแล้วและบุญใหม่ที่เพียรสร้างขึ้นประกอบกัน จึงมีความรู้บุญคุณของบุญ มีความอ่อนน้อมในตัว ไม่ดูถูกบุญ ตามระลึกถึงบุญเก่าให้จิตใจชุ่มชื้นและไม่ประมาทในการสร้างบุญใหม่ให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป

2.5 ความกตัญญูกตเวทีต่อตนเอง คือ รู้ว่าร่างกายของเรานี้เป็นอุปกรณ์สำคัญที่เราจะได้อาศัยใช้ในการทำความดี ใช้ในการสร้างบุญกุศลนานาประการเพื่อความสุขความเจริญก้าวหน้าแก่ตนเองต่อไป จึงทะนุถนอมดูแลรักษาร่างกายสุขภาพให้ดี ไม่ทำลายด้วยการกินเหล้า เสพสิ่งเสพติด เที่ยวเตร่ดึก ๆ ดื่น ๆ และไม่นำร่างกายนี้ไปประกอบความชั่ว เช่น ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ เจ้าชู้ อันเป็นการทำลายตนเอง

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) (2536 : 2 - 12) ได้กล่าวถึงสิ่งที่มีบุญคุณ ดังนี้

2.1 บิดามารดา เพราะทุกคนไม่ได้เกิดจากโพรงไม้ แต่เกิดมาจากโพรงเล็ก ๆ ในครรภ์มารดาด้วยความร่วมมือของบิดา และเจริญเติบโตขึ้นมาบนความเสียสละของบิดามารดา อีกทั้งบิดามารดายังเป็นเครื่องให้ชีวิต ให้วิชาความรู้ ให้การอบรมอุปนิสัยที่ดี ดังนั้นเราควรตอบแทนโดยการดูแลเอาใจใส่ท่านให้มีความสุขสบายแก่ท่านตามสมควรแก่ฐานะ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

2.2 ครูอาจารย์ เพราะท่านได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้เรา และยังเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของศิษย์ให้ละเว้นจากการกระทำในสิ่งที่ไม่ควรทำได้ทุกคราวที่ระลึกถึงว่าครูอาจารย์ ได้เคยขอร้องและพร่ำสอนเราอย่างไร ว่าสิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำ

2.3 สัตว์พาหนะ ได้แก่ วัว ควาย มีบุญคุณต่อเรา ถ้าเรารู้จักตอบแทนแม้กระทั่งวัวควายแล้ว เราก็คงจะไม่เบียดเบียนเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเอง ทำให้บ้านเมืองมีแต่ความสงบสุข

2.4 สิ่งแวดล้อม ได้แก่ ป่าไม้ ทุ่งนา ห้วยหนอง คลอง ลำธาร ถนน และสิ่งสาธารณะ ถ้ามีความสำนึกในบุญคุณของสิ่งเหล่านี้ เราจะไม่ทำลายและยังช่วยรักษาอีกด้วย ทำให้สภาพแวดล้อมของเราคงอยู่ตลอดไป

2.5 ศัตรูและอุปสรรคต่าง ๆ เนื่องจากศัตรูทำให้คนกตัญญูมีความฉลาดและก้าวหน้า เพราะช่วยทำให้เรามีคุณธรรมสูงขึ้น มีความอดทนอดกลั้นและเสียสละ หรือผู้ที่อิจฉาริษยาทำให้เราเป็นคนหนักแน่นมั่นคงและมีความเมตตากรุณา หรืออุปสรรคทั้งหลายทำให้เรามีปัญญาเข้าใจโลกถูกต้องตามที่เป็นจริงทำให้เราอยู่บนโลกต่อไปด้วยความสุข เพราะถ้าเราไม่รู้จักบุญคุณของศัตรูและอุปสรรคต่าง ๆ แล้วเราอาจจะต้องล่มจมเพราะมัวแต่ริษยาตอบ เอะอะโวยวายทำอะไรผิดพลาดไปหมด แต่ถ้าเรารู้คุณของสิ่งเหล่านี้แล้ว โลกย่อมเกิดความสงบสุข เพราะทำให้เรากลายเป็นมนุษย์ที่ดี เป็นคนใจกว้าง ให้อภัย ทำให้เกิดสิ่งดีเกิดขึ้นกับเรา

พระพุทธวรญาณ (สัมภาษณ์. 2533 ; อ้างถึงใน อำนวย จั่นเงิน. 2537 : 150 - 151) ได้กล่าวถึงผู้ที่ต้องแสดงความกตัญญูกตเวที ดังนี้

2.1 มารดาบิดา โดยมีพฤติกรรมที่แสดงถึงความกตัญญูกตเวที คือ

2.1.1 ท่านเลี้ยงเรามาแล้วเลี้ยงท่านตอบ

2.1.2 ทำการงานหรือธุรกิจของท่าน

2.1.3 ดำรงวงศ์ตระกูลให้มั่นคง โดยการพยายามทำตนให้เป็นอภิชาตบุตร

2.1.4 ประพฤติตนให้เป็นคนควรรับทรัพย์มรดก และปกครองรักษาทรัพย์มรดกไว้ให้ดี

2.1.5 เมื่อท่านล่วงลับไปแล้วทำบุญอุทิศไปให้

2.2 ครู อาจารย์ โดยมีพฤติกรรมที่แสดงถึงความกตัญญูกตเวที คือ

2.2.1 แสดงความเคารพต่อท่านตามธรรมเนียมและประเพณีนิยม

2.2.2 เอาใจใส่ในธุรกิจของท่านดุจยืนคอยรับใช้อยู่ในที่ใกล้เสมอ

2.2.3 เชื่อฟังคำสั่งสอนของท่าน

2.2.4 อุปฐากบำรุงท่าน

2.2.5 เรียนศิลปวิทยาด้วยความเคารพ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

2.3 ผู้ปกครอง ผู้บังคับบัญชา โดยมีพฤติกรรมที่แสดงถึงความกตัญญูกตเวที คือ

2.3.1 แสดงความอ่อนน้อมต่อท่าน

2.3.2 มีความจงรักภักดีในท่าน

2.3.3 มีความเชื่อมั่นในท่านและเดินตามแนวทางของท่าน

2.3.4 ไม่ยกตนเสมอท่าน

2.4 สถานที่ที่มีพระคุณ (บ้านเกิด/โรงเรียน/ที่เคยเรียน/วัดที่เคยบวช) โดยมีพฤติกรรมที่แสดงถึงความกตัญญูกตเวที คือ ต้องระลึกถึงบ้านเกิด โรงเรียนที่เคยเรียน และวัดที่เคยบวชเรียนด้วยความสนใจเป็นประจำ และหาโอกาสที่จะสนองคุณโดยการอุปถัมภ์บำรุงให้เจริญตามกำลังความสามารถให้จงได้

2.5 สถาบันที่มีพระคุณ (ชาติ/ศาสนา/พระมหากษัตริย์) โดยมีพฤติกรรมที่แสดงถึงความกตัญญูกตเวที คือ รักชาติ รักศาสนา รักพระมหากษัตริย์ โดยเลื่อมใส ผูกพัน เพื่อความอยู่รอดของชาติ เพื่อความอยู่รอดของศาสนา และเพื่อความมั่นคงของราชบัลลังก์

ไสว มาลาทอง (2542 : 79) กล่าวว่า บุตรธิดาที่ดีย่อมมีความกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดาของตน ศิษย์ที่ดีย่อมมีความกตัญญูกตเวทีรู้คุณครูอาจารย์ และทำการตอบแทนด้วยความเคารพ ประชาชนพลเมืองที่ดีย่อมมีความกตัญญูกตเวทีต่อพระมหากษัตริย์ที่ปกครองประเทศชาติโดยธรรมเพื่อให้เกิดความสงบสุขต่อประสพนิกรทั่วไป พุทธบริษัททั้ง 4 ที่ดีย่อมจะต้องมีความกตัญญูกตเวทีต่อพระพุทธเจ้าผู้ทรงพระมหากรุณาธิคุณในการสั่งสอนให้พุทธบริษัทรู้จักบาปบุญ คุณโทษ ประโยชน์ และสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ สิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำให้รู้จักรับผิดชอบชั่วดี สามารถทำตนให้พ้นจากความทุกข์ยากลำบากได้

สมภพ ชีวรัฐพัฒน์ (2542 : 168 - 199) ได้แบ่งสิ่งที่ควรกตัญญูเป็น 6 ประการ ดังนี้

2.1 กตัญญูต่อบุคคล ได้แก่ พระพุทธเจ้า บิดามารดา ครูอาจารย์ และบุคคลอื่น ๆ ที่มีพระคุณต่อเรา ไม่ว่ามากหรือน้อยต้องติดตามระลึกถึงพระคุณด้วยความซาบซึ้งและหาโอกาสตอบแทนพระคุณ

2.2 กตัญญูต่อสัตว์ สัตว์ที่มีพระคุณต่อเรา เช่น ช้าง ม้า วัว ควาย ใช้เป็นสัตว์พาหนะใช้แรงงาน ต้องกระทำต่อสัตว์ด้วยความเมตตาปราณี ไม่ทรมานปล่อยให้อดอาหารอดน้ำ เลี้ยงดูอย่างดีให้พักผ่อน ไม่ใช้งานตรากตรำจนเกินไป ไม่ควรฆ่าสัตว์ที่เคยมีพระคุณต่อเรา

2.3 กตัญญูต่อสิ่งของ เช่น รถยนต์ หนังสือแบบเรียน บ้าน วัด ต้นไม้ ฯลฯ ต้องปฏิบัติต่อสิ่งของเหล่านั้นด้วยความเคารพ ไม่ดูถูกดูแคลน ไม่ทำลาย ถนอมใช้ด้วยความประหยัด

2.4 กตัญญูต่อสถาบัน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ สถาบันทั้งสามมีความสำคัญต่อความอยู่รอดของคนในชาติ ความเป็นเอกราช ปกครองให้ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข มีแผ่นดิน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ถิ่นอาศัย เพราะอำนาจบารมีของสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ดังนั้นควรแสดงความเคารพ รู้คุณชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ตอบแทนด้วยการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี รู้จักเสียสละผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ฯลฯ

2.5 กตัญญูต่อตนเอง รู้จักคุณค่าของร่างกาย ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่สำคัญในการปฏิบัติธรรม เพื่อพัฒนาตนเองให้มีคุณธรรมและบรรลุธรรมขั้นสูง ใช้ประโยชน์ร่างกายนี้ สะสมความดี ละทิ้งความชั่ว คนที่เกิดมาเป็นมนุษย์มีวาสนาเป็นผู้มีโชค เพราะไม่มีสัตว์ประเภทใดที่สามารถปฏิบัติธรรมประพฤติพรหมจรรย์ได้ดีเท่ากับมนุษย์

2.6 กตัญญูต่อธรรม อันได้แก่ รู้คุณค่าของปรมัตถธรรม สภาวธรรม ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม หลักคำสอนของพระพุทธเจ้า การตอบแทนพระคุณของสภาพสิ่งแวดล้อม เช่น ทำให้น้ำสะอาด อากาศบริสุทธิ์ ไม่ควรทิ้งของเสียลงสู่แหล่งน้ำ อนุรักษ์ป่าธรรมชาติ และทดแทนพระคุณของพระพุทธเจ้าโดยการประพฤติธรรมตลอดชีวิต เป็นต้น

บุคคลและสิ่งที่ควรแสดงความกตัญญูกตเวที (มงคลข้อที่ 25 ความกตัญญู. ออนไลน์. 2546) ได้แก่

2.1 พระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนามีพระคุณยิ่งใหญ่ต่อชาวพุทธ ชาวพุทธจะต้องทำความเข้าใจในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ให้รู้คุณค่าของพระศาสนา ประพฤติปฏิบัติตาม แนวพระพุทธธรรม ไม่ควรทำลายลบล้างและลบหลู่พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ โดยเฉพาะชาวพุทธ ควรทำหน้าที่ชาวพุทธให้ครบ 5 ข้อ ได้แก่

2.1.1 เรียนพระธรรม พระวินัย

2.1.2 ปฏิบัติดีตามพระธรรมวินัย

2.1.3 สืบสอนพระธรรมวินัยให้ผู้อื่น

2.1.4 อุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา

2.1.5 ป้องกันภัยของพระพุทธศาสนา

2.2 ประเทศชาติ ของเราเป็นปฏิรูปเทส เหมาะที่จะทำให้ชีวิตเจริญก้าวหน้าในทุกด้าน เช่น ไม่มีสงคราม ไม่มีการก่อการร้าย ไม่วุ่นวายรุนแรง อุดมสมบูรณ์ด้วยอาหารและทรัพยากรธรรมชาติ มีพระพุทธศาสนาจรรโลงใจให้มีเมตตาสามัคคี มีอิสระ เสรีภาพ จึงควรปฏิบัติดังนี้

2.2.1 เราต้องช่วยกันรักษาประเทศชาติวัฒนธรรมไทย

2.2.2 เสียสละเพื่อประโยชน์ของชาติและประชาชน

2.2.3 ป้องกันภัยให้ชาติ

2.2.4 รักษากฎหมาย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

2.2.5 เสียภาษี

2.2.6 เลือกคนดีมีความสามารถมาปกครองชาติไทย

2.2.7 ประพฤติตนให้เป็นพลเมืองดีเสริมศักดิ์ศรีแก่ชาติ

2.3 บรรพบุรุษชาติไทยที่เตรียมปัจจัยแห่งความสุขไว้ให้เราพร้อม คืออดีตพระมหากษัตริย์และพระมหากษัตริย์ปัจจุบัน จึงควรปฏิบัติดังนี้

2.3.1 เราต้องบูชาสักการะรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณ

2.3.2 เราต้องปฏิบัติตามรอยพระยุคลบาท

2.3.3 เราต้องหวงแหนรักษาสมบัติของบรรพบุรุษ

2.3.4 เราต้องรักษาพระพุทธศาสนาที่พระองค์ทรงเคารพ

2.3.5 เราต้องไม่ขายชาติไทยแก่คนต่างชาติ

2.3.6 เราต้องไม่ทำลายสาธารณะสมบัติของชาติ

2.3.7 เราต้องกล้าหาญรักษาชาติศาสนาเช่นเดียวกับพระองค์

2.4 บิดา มารดา ครู อาจารย์ มีพระคุณอย่างยิ่งใหญ่ เพราะท่านให้ชีวิตร่างกายให้ดวงตา ดวงปัญญาแก่เรา เราต้องทำหน้าที่ของบุตรและศิษย์ที่ดี โดยการแสดงคารวะนับถือเทิดทูน เชื่อฟังปฏิบัติตามคำสอนของท่าน ช่วยทำกิจของท่าน ดูแลเลี้ยงท่านตอบแทน ทำให้ท่านเป็นสุขกายใจ ไม่แสดงอาการรังเกียจหรือก้าวร้าว รักษาชื่อเสียงเกียรติยศของท่านโดยเป็นลูกที่ดีเป็นศิษย์ที่ดีตลอดไป ไม่ให้ใครนินทาด่าว่าไอ้ลูกพ่อแม่ไม่ได้สั่งสอน ไอ้ลูกศิษย์นอกครู

2.5 ผู้หวังดี ผู้มีน้ำใจ ผู้ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์สาธารณะแก่ส่วนรวม ผู้เป็นคนดีมีจริยธรรม นำสังคมให้สงบเรียบร้อยน่าอยู่ เป็นบุคคลที่ควรได้รับการสดุดี ไม่ควรมองข้าม แม้ท่านเหล่านั้นจะไม่ใกล้ชิดกับเรา เราไม่รู้จักเป็นการส่วนตัว ทั้งนี้เพราะว่าคนดีเป็นศรีของชาติศาสนา คนดีมีปัญญาทำให้ส่วนรวมมีหน้ามีตา มีชื่อเสียง มีความสงบสุข เรามีความสงบสุขได้ก็เพราะสังคมของเราเต็มไปด้วยคนดีมีธรรม เพราะฉะนั้นเราต้องกตัญญูต่อท่าน มีกิจการใดพอจะช่วยเหลือกันได้เราต้องช่วยเหลือท่าน และไม่ลบหลู่คนดี

สำลี รักสุทธี (2546 : 115 - 118) ได้กล่าวถึงสิ่งที่ควรแสดงความกตัญญู คือ

2.1 กตัญญูบุคคล คำว่า “บุคคล” หมายถึงคนทุกระดับ นับตั้งแต่สามัญชนจนถึงอริยชน คนชั้นสูงระดับยอดมนุษย์คือผู้นำของศาสนาต่าง ๆ ซึ่งบุคคลสามารถแยกออกไปได้ดังนี้

2.1.1 พระพุทธเจ้าและพระศาสดาของทุกศาสนา ถือเป็นบุพการีของผู้คนทั้งโลกที่คนทั่วไปควรแสดงความกตัญญูต่อพระองค์ หากเราท่านได้ศึกษาประวัติการดำเนินชีวิตกิจกรรม จริยวัตรของพระองค์แล้วเราจะแสดงความกตัญญูอย่างไม่ตะขิดตะขวงใจ เพราะพระพุทธองค์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

และพระศาสดาทุกพระองค์ได้ทรงทุ่มเท เสียสละพระกำลังสติปัญญาด้วยพระวิริยอุตสาหะเพื่อความสงบสุขแห่งมวลมนุษย์ชาติอย่างแท้จริง ควรแท้ที่เราท่านจะแสดงความกตัญญูต่อท่านดังกล่าว

2.1.2 พระอริยสงฆ์อริยสาวก นักบวชทุกศาสนาที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ถือได้ว่าเป็นสุปฏิปันโน มีอยู่เป็นจำนวนมากที่ทุ่มเทอุทิศเวลา ชีวิต สติปัญญา ความรู้ความสามารถ ความสุขส่วนตัวเพื่อคนอื่น เช่น พระอริยสงฆ์มากมายที่เป็นสุปฏิปันโนในสังคมไทย และนักบวชของศาสนาอื่นก็เช่นกัน พวกเราปุถุชนคนธรรมดาควรให้ความเคารพ แสดงความกตัญญูต่อบุคคลดังกล่าวอย่างจริงใจ

2.1.3 พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ทรงเป็นผู้เสียสละทุ่มเทพระวรกายเพื่อความสุขร่มเย็นของอาณาประชาราษฎร์ หากเราท่านได้ศึกษาถึงพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์ ทุกพระองค์ จะเห็นได้ว่าแต่ละพระองค์ทรงห่วงใย เอ็นดู เมตตาต่อพสกนิกรของแผ่นดินอย่างยิ่ง แม้หนทางจะทุรกันดารยุ่งยากเพียงใด พระองค์ก็ไม่ทรงหวาดหวั่นเสด็จไปเยี่ยมเยือนให้กำลังใจ แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง สมควรที่พสกนิกรจะให้ความกตัญญูต่อพระองค์ด้วยการปฏิบัติตน เป็นพลเมืองดี

2.1.4 พ่อแม่ ได้เป็นบุพการีของลูก เพราะพ่อแม่เป็นผู้ให้ ผู้เสียสละทำงานทุกอย่างเพื่อลูกมาก่อน ลูก ๆ ทุกคนควรแสดงความกตัญญูต่อพ่อแม่ด้วยการปฏิบัติตนเป็นคนดี ทำตามคำสั่งสอนของพ่อแม่ ไม่เป็นลูกเนรคุณ อกตัญญู หรือลูกทรพีคอยล้างผลาญพ่อแม่ คนเป็นพ่อแม่ท่านไม่หวังอะไรจากลูกมากมาย นอกจากการให้ลูกเป็นคนดี อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขก็เพียงพอแล้ว ไม่มีพ่อแม่คนใดอยากเห็นลูกเป็นคนชั่ว

2.1.5 ครูบาอาจารย์ ถือว่าเป็นผู้ให้เช่นกัน ท่านให้วิชาความรู้ ให้แนวทางการดำเนินชีวิต ให้คำแนะนำที่ถูกต้องดีงามแก่ลูกศิษย์ ครูอาจารย์จึงได้ชื่อว่าเป็นปูชนียบุคคล พวกเราท่านทั้งหลายจึงควรแสดงความกตัญญูต่อครูบาอาจารย์ด้วยการปฏิบัติตามคำสอนของท่าน นำชื่อเสียงมาให้ท่าน

2.1.6 กัลยาณมิตร ทุกคนเกิดมาย่อมมีมิตรมีเพื่อนสหายคอยให้คำแนะนำให้ปรึกษาและเป็นที่พึ่งยามมีปัญหา คนเราหากมีมิตรดีสหายดีย่อมนำพาเราไปสู่ทางที่ถูกต้องที่ดีงามตามลักษณะของกัลยาณมิตรดีดังนี้

1) มิตรมีอุปการะ คือ มิตรที่ช่วยปกป้องเพื่อนไม่ให้เพื่อนตกไปในที่ประมาท เมื่อมีภัยก็เป็นที่พึ่งได้ เมื่อมีธุระคราวจำเป็น ๆ ก็ช่วยจ่ายทรัพย์ให้เกินกว่าที่ออกปาก

2) มิตรร่วมทุกข์ร่วมสุข คือมิตรที่พูดความจริงแก่เพื่อน แม้จะเป็นความลับก็เปิดเผยให้เพื่อนทราบ แต่ช่วยปกปิดความลับของเพื่อนไม่ให้แพร่งพราย ไม่ละทิ้งเมื่อเจอปัญหา แม้ชีวิตก็อาจสละแทนได้ หรือเรียกว่ามิตรร่วมเป็นร่วมตายก็ได้

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

3) มิตรมีความรักใคร่ คือมิตรที่เรามีสุขก็สุขด้วย เมื่อทุกข์ก็ทุกข์ด้วย ช่วยโต้เถียงคนที่พูดติเตียน รับรองคนที่พูดสรรเสริญ

2.2 กตัญญูต่อสัตว์ สัตว์ทุกชนิดหากเราไตร่ตรองให้ดีจะเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อเราทั้งนั้นไม่ทางตรงก็ทางอ้อม นอกจากสัตว์จะเป็นอาหารแก่มนุษย์ (สำหรับผู้กินเนื้อสัตว์เป็นอาหาร) แล้วยังนำไปใช้งานได้อีกด้วย เช่น ช้าง ม้า วัว ควาย เป็นต้น และสัตว์หลายจำพวกยังช่วยอนุรักษ์รักษาสภาพแวดล้อมให้ดีด้วย เช่น แมลงผึ้งช่วยผสมเกสร งูช่วยกำจัดหนู เป็นต้น เราควรกตัญญูต่อสัตว์ ด้วยการไม่ฆ่าไม่ทำลายเพื่อความสนุกสนาน เพื่อการกีฬาหรือไม่ฆ่าไม่กินเลยยิ่งดี เพราะมีหลายคนที่ปฏิบัติธรรมด้วยการไม่กินเนื้อสัตว์เป็นจำนวนมาก

2.3 กตัญญูต่อสิ่งของ สิ่งของหรือสถานที่ที่มีอยู่เป็นจำนวนมากเราควรแสดงความกตัญญูกตเวที เช่น โรงเรียน วัด ศาลาการเปรียญ โบสถ์วิหาร ห้องสมุด ป่าไม้ ลำธาร ภูเขา เป็นต้น สิ่งของดังกล่าวมีประโยชน์ต่อมวลมนุษย์อย่างมหาศาล เราควรมีความกตัญญูกตเวทีต่อสิ่งนี้ด้วยการไม่ทำลายไม่สร้างความเสียหายต่อสถานที่นั้น ๆ

2.4 กตัญญูต่อบุญ บุญกุศลถือเป็นอานิสงส์ที่ส่งให้เรามาพบแต่ความสุขมีร่างกายครบส่วนสมประกอบก็เป็นเพราะเราได้สะสมบุญมานั่นเอง เราควรมีความกตัญญูต่อบุญที่ทำไว้และควรสะสมบุญให้มากขึ้น อย่าประมาทว่าบุญนั้นทำนิดหน่อยเล็กน้อยไม่เกิดประโยชน์อะไร อันที่จริงแล้วบุญจะค่อย ๆ สะสมจากน้อยไปหาใหญ่ การทำบุญจะต้องใจเย็น สะสมบุญไปทีละน้อยก็จะมีความสุขไปเอง ดังพุทธพจน์ที่ว่า “สุขโข ปุญญสสอุจจโย” การสะสมซึ่งบุญนำสุขมาให้

2.5 กตัญญูต่อตนเอง คือให้รู้จักว่าเรานั้นได้อาศัยร่างกายตนเอง ทำกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเดิน ยืน นั่ง นอน ดื่ม กิน ขับถ่าย ร้องไห้ หัวเราะ เราต้องอาศัยร่างกาย ของเราทั้งสิ้น ดังนั้นเราควรกตัญญูต่อตนเองไม่ทำลายทำร้ายนำพิษภัยมาสู่ตนเอง คนเราทุกวันนี้นับวันแต่จะทำลายตนเองลงไปทุกขณะ เช่นการดื่มสุรายาเมา เสพสิ่งเสพติดต่าง ๆ รับประทานอาหารที่ไม่มีประโยชน์บ้างเหล่านี้คือการทำลายตัวเองลงไปทีละน้อย ๆ ที่เรียกว่าตายผ่อนส่ง เพื่อเป็นการกตัญญูต่อตนเองจึงควรระมัดระวังในเรื่องการดื่มกิน ใช้แรงกายอย่างระมัดระวังไม่หักโหมออกแรงหนักเกินไป เพราะไม่เช่นนั้นจะกลายเป็นการทรมานตนเองไป

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า สิ่งที่ควรแสดงความกตัญญูกตเวทีมี 8 ประการ คือ กตัญญูกตเวทีต่อบุคคล กตัญญูกตเวทีต่อสถาบัน กตัญญูกตเวทีต่อสิ่งของ กตัญญูกตเวทีต่อสัตว์ กตัญญูกตเวทีต่อธรรม กตัญญูกตเวทีต่อบุญ กตัญญูกตเวทีต่อศัตรู และกตัญญูกตเวทีต่อตนเอง แต่ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี โดยแบ่งความกตัญญูกตเวทีเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ความกตัญญูกตเวทีด้านบุคคล และความกตัญญูกตเวทีด้านสถาบัน เนื่องจากเห็นว่าบุคคลและสถาบันนั้นเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยบูรพา

ซึ่งนักเรียนสามารถนึกภาพหรือเห็นภาพได้ชัดเจนว่าตนเองได้รับประโยชน์จากบุคคลหรือสถาบันเหล่านี้อย่างไร เพื่อให้นักเรียนสามารถคาดการณ์พฤติกรรมหรือมีการแสดงพฤติกรรมของตนเองต่อบุคคลและสถาบันได้อย่างแท้จริง ซึ่งความกตัญญูกตเวทีด้านบุคคล หมายถึง พ่อแม่ พี่น้อง ผู้ปกครอง ผู้อาวุโส ครูอาจารย์ เพื่อน บุคคลคนในสังคม เป็นต้น และความกตัญญูกตเวทีด้านสถาบัน หมายถึง โรงเรียน ครอบครัว ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ จะวัดความกตัญญูกตเวทีต่อสิ่งที่ควรแสดงความกตัญญูกตเวที 2 ประเภท

2.1 ความกตัญญูกตเวทีต่อบุคคล หมายถึง ความรู้คุณและการแสดงพฤติกรรมการตอบแทนพระคุณต่อพ่อแม่ พี่น้อง ผู้ปกครอง ผู้อาวุโส ครูอาจารย์ เพื่อน และบุคคลในสังคมที่ทำประโยชน์ต่อตนและส่วนรวม โดยมีพฤติกรรมดังนี้

2.1.1 แสดงความเคารพทั้งต่อหน้าและลับหลัง ทั้งกาย วาจา ใจ

2.1.2 เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอน

2.1.3 คอยดูแลเอาใจใส่ ช่วยเหลือและแบ่งเบาภาระของผู้มีพระคุณ

2.1.4 ไม่สร้างความเดือดร้อน และไม่ทำตนให้เป็นที่เสื่อมเสีย

2.2 ความกตัญญูกตเวทีต่อสถาบัน หมายถึง ความรู้คุณและการแสดงพฤติกรรมการตอบแทนพระคุณต่อโรงเรียน ครอบครัว ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยมีพฤติกรรมดังนี้

2.2.1 ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี

2.2.2 ทำนุบำรุง และให้ความช่วยเหลือตามกำลังและความสามารถ

2.2.3 รักษาเกียรติยศ และนำชื่อเสียงมาสู่ครอบครัว โรงเรียน และประเทศชาติ

2.2.4 แสดงความเคารพต่อสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนา

3. ความสำคัญของความกตัญญูกตเวที

ในพุทธศาสนาได้ให้ความสำคัญของความกตัญญูกตเวทีมาก ซึ่งความกตัญญูกตเวทีนี้เป็นหนึ่งในอุดมมงคล 38 ประการ โดยเป็นมงคลที่ 25 คือ กตญฺญุตา (ความกตัญญู) จัดว่าเป็นคุณธรรมล้ำเลิศสำหรับเหล่าชาวพุทธและชาวเอเชียส่วนใหญ่ ดังที่พระพุทธองค์ทรงตรัสว่า “โทวเม ภิกขเว ทุลลภา” คือ ดูกรภิกษุทั้งหลายคนทั้งสองจำพวก เราตถาคตกล่าวว่าหายากในโลก คนสองจำพวกนั้นคือ บุพการี คนที่ทำคุณไว้ก่อน และกตัญญูกตเวทีบุคคล ผู้รู้ซึ่งคุณของผู้ที่ทำความดีไว้แก่ตนแล้วก็ทำตอบแทนผู้มีคุณ (พระครูศิริปัญญามุนี (อ่อน). 2511 : 401) นอกจากนี้ยังมีพุทธศาสนสุภาษิตที่กล่าวถึง “ความกตัญญูกตเวที” ไว้มาก ดังปรากฏหลักฐานดังนี้

3.1 เย คุณ อนุสสรนติ ซึ่งความหมายว่า บุคคลทั้งหลายใดระลึกถึงคุณท่านผู้มีคุณกระทำตอบแทนซึ่งท่านผู้มีคุณ จัดเป็นมงคลอันประเสริฐ (พระครูศิริปัญญามุนี (อ่อน). 2511 : 401)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

3.2 กตญญุตาย สปปุริสภูมิยำ ฐตวา ซึ่งหมายความว่า ตั้งอยู่ในภูมิสัตตบุรุษ โดยความเป็นคนกตัญญู (สิริคุตโตภิกขุ. 2514 : 341)

3.3 สปฺปุริโส ภิกขเว กตญญูกตเวที โหติ ซึ่งมีความหมายว่า ดูก่อนภิกขุทั้งหลาย สัตบุรุษคือ คนดีย่อมเป็นคนกตัญญูกตเวที (พระพุทธิวงศมุนี. 2528 : 1)

3.4 นิมิตฺตำ สาธุรูปานำ กตญฺญูกตเวทิตา ซึ่งมีความหมายว่า ความกตัญญูกตเวที เป็นเครื่องหมายของคนดี (เสฐียรพงษ์ วรรณปก. 2534 : 123)

3.5 ภูมิ เว สปฺปุริสานำ กตญฺญูกตเวทิตา ซึ่งมีความหมายว่า ความกตัญญูกตเวที เป็นพื้นของคนดี (เสฐียรพงษ์ วรรณปก. 2534 : 123)

3.6 กตัญญุตา เอตมฺมงฺคลมุตตมำ ซึ่งมีความหมายว่า ความเป็นผู้กตัญญูเป็นมงคล สูงสุด (พระธรรมวิสุทธาจารย์. ม.ป.ป : 1 ; อ้างถึงใน อำนวย จั่นเงิน. 2537 : 55)

3.7 โย เว กตญญู กตเวทิ ธีโร กลฺยาณมิตโต ทฬฺหกตฺติ จ โหติ ทุกขิตสฺสำ สกฺกจจ กโรติ กิจจำ ตถาวิธำ สปฺปุริสำ วทนฺตีติ ซึ่งมีความหมายว่า บุคคลใดแลเป็นธีรชนคือผู้ทรงปัญญา เป็นกตัญญู รู้คุณที่ท่านทำแล้วกตเวที ประกาศคุณที่ท่านทำแล้วคือตอบแทนคุณท่าน มีกัลยาณมิตร มีความรักภักดี มั่นคง ย่อมกระทำกิจที่ควรกระทำแก่มิตรผู้ตกทุกข์ได้ยากโดยเคารพ บัณฑิตทั้งหลายกล่าวบุคคลนั้น ผู้เช่นนั้น อย่างนั้นว่า เป็นสัตบุรุษคือคนดี (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช. 2533 : 32 ; อ้างถึงใน อำนวย จั่นเงิน. 2537 : 55)

3.8 ยสส รุกขสส นิสีเทยย วา น ตสส สาขำ ภิญเชยย มิตตทุพโภ หิ ปาปโก ซึ่งหมายความว่า นั่งหรือนอนอยู่ใต้ร่มเงาของต้นไม้ใดไม่ควรหักรานกิ่งของต้นไม้นั้น ผู้ประทุษร้ายมิตรเป็นคนเลวแท้ ๆ (พระพยอม กัลยาโณ. 2540 : 32)

3.9 พระพุทธวรญาณ (2532 : 3 ; อ้างถึงใน อำนวย จั่นเงิน. 2537 : 56) กล่าวว่า มีสุภาษิตทางพระพุทธศาสนายืนยันเกี่ยวกับเรื่องความกตัญญูกตเวทีไว้มากมาย อาทิเช่น

3.9.1 คนใดจำได้ ระลึกได้ซึ่งประโยชน์และความดีที่ผู้อื่นกระทำแก่ตนมา คนนั้นย่อมเจริญด้วยประโยชน์ทุกอย่างที่ตนปรารถนา

3.9.2 คนดีต้องมีความกตัญญูกตเวที

3.9.3 ความกตัญญูกตเวที เป็นเครื่องหมายของคนดี

3.9.4 จงเดินตามทางที่ท่านเดินไปแล้ว คือ มีความกตัญญูกตเวที

3.9.5 ความกตัญญูกตเวทีไม่มีในคนใด การคบคนนั้นจะไม่ได้ประโยชน์อะไร เพราะคนไม่มีความกตัญญูกตเวทีจะไม่มีสิ่งใด ๆ ให้แก่ใครได้แม้แต่น้อย

3.10 พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) (2536 : คำนำ) ได้เขียนคำกลอนไว้เพื่อเป็นเครื่องนำทางแก่อนุชนได้ตระหนักถึงบุญคุณอันยิ่งใหญ่ที่สรรพสิ่งทั้งหลายมีต่อกันและกัน เช่น ข้าวมีคุณต่อชาวนา และชาวนามีคุณต่อเรา ป่าไม้มีคุณต่อสัตว์และมนุษย์ ทุกสิ่งผูกพันกันโดยตลอดดังนี้

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

“โลกรอดเพราะกตัญญู”

อันบุคคลกตัญญูรู้คุณโลก อุปโภค บริโภค มีให้หลาย
ข้าวหรือเกลือผักหรือหญ้าปลาหรือไม้ รู้จักใช้อย่าทำลายให้หายไป
อนึ่งคนต่อคนทุกคนนี้ ล้วนแต่มีคุณต่อกันนั้นเป็นไฉน
มองให้ดีดูให้เห็นเช่นนั้นไซร้ โลกรอดได้เพราะกตัญญู รู้คุณกัน
ประเทศชาติศาสนาพระมหากษัตริย์ รวมเป็นอัตตภาพไทยใหญ่มหันต์
รอดมาได้เพราะรักใคร่อย่างผูกพันธ์ เพราะกตัญญูมีที่ใจเอย ฯ

(พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) 2536 : คำนำ)

พระศรีธรรมนิเทศก์ (ม.ป.ป. : 166) กล่าวว่า ผลของความกตัญญูกตเวทีจะทำให้เรารู้จักยับยั้งชั่งใจ มีมานะบากบั่น ขยันขันแข็ง รู้จักเสียสละ ซึ่งการที่คนเรารู้จักยับยั้งชั่งใจของตนไม่ทำความชั่วเสียหายนั้นก็เพราะกตัญญุตารั้งเหนี่ยวเอาไว้ เช่น หญิงสาวถูกพ่อแม่บังคับให้แต่งงานกับชายที่ตนไม่ชอบแทนที่จะหนีไปกับชายที่ตนรัก กลับหักห้ามความคิดนั้นยอมแต่งงานเพราะกตัญญุตา หรือการที่เราจะยอมเสียสละความสุขส่วนตัวเล็กน้อยเพื่อแลกเอาความสุขอันใหญ่หลวงในอนาคตก็ดี หรือการที่เรามีมานะบากบั่น ขยันขันแข็งเพื่อความเจริญรุ่งเรืองในอนาคต ก็มีกตัญญุตาธรรมเป็นเครื่องประคองจิต แม้การเสียสละอันใหญ่ยิ่ง คือการเสียสละชีวิต เช่น ทหารตำรวจยอมสละชีวิตเพื่อเอาเอกราชความเป็นไท ก็เพราะมีกตัญญุตาธรรมเป็นพื้นฐาน

พระพยอม กัลยาโณ (2529 : 3, 85) ได้กล่าวว่าผู้ที่แสดงออกถึงความกตัญญูย่อมได้รับผลดี โดยเฉพาะถึงแม้จะไม่ได้ผลเป็นเงินเป็นทอง เป็นขั้นเป็นตี เป็นยศศักดิ์อัครฐาน แต่ก็ทำให้ได้นิสัยดี เป็นต้น เพราะเราทำดีเพื่อให้มีนิสัยดีและเป็นคนรักดี แล้วก็จะรักดีตลอดไป เป็นคนดีตลอดไป เพราะฉะนั้นคนเราลงเริ่มมีความกตัญญูกตเวทีคุณธรรมอื่น ๆ ย่อมจะตามมา เช่น ลูกที่มีความกตัญญูต่อพ่อแม่ จะมีความอดทนในการเล่าเรียน ในการช่วยกิจการของพ่อแม่ พ่อแม่ใช้อะไรก็จะอดทนทำให้ได้ ดังนั้นคุณธรรมแห่งความอดทนก็จะเกิดตามมาอีก

พระสมชาย ฐานวุฑฺโฒ (2533 : 66) ได้กล่าวถึงอานิสงส์ของการกตัญญูไว้ ดังนี้

3.1 ทำให้รักษาคุณความดีเดิมไว้ได้
3.2 ทำให้สร้างคุณความดีใหม่เพิ่มได้อีก
3.3 ทำให้เกิดสติไม่ประมาท
3.4 ทำให้เกิดหิริโอตตัปปะ
3.5 ทำให้เกิดขันติ
3.6 ทำให้จิตใจผ่องใส มองโลกในแง่ดี

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

3.7 ทำให้เป็นที่สรรเสริญของคนดี

3.8 ทำให้อยากมีคนคบหาสมาคม

3.9 ทำให้ทั้งมนุษย์และเทวดาอยากช่วยเหลือ

3.10 ทำให้ไม่มีเวรไม่มีภัย

3.11 ทำให้ลาภผลทั้งหลายเกิดขึ้นโดยง่าย

3.12 ทำให้บรรลุมรรคผลนิพพานโดยง่าย

สมภพ ชีวรัฐพัฒน์ (2542 : 171) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของความกตัญญูกตเวที ดังนี้

3.1 ทำให้ช่วยรักษาคุณงามความดีของตนไว้ และยกย่องคุณงามความดีของคนอื่น

3.2 ทำให้เกิดสติ ไม่ประมาท มีความละอายต่อบาปและเกรงกลัวต่อบาป

3.3 ทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ

3.4 ทำให้เป็นที่ยกย่องสรรเสริญของคนดีทั่วไป

3.5 ทำให้เกิดความสุขแก่ตนเอง ครอบครัวและสังคม

3.6 ทำให้ทั้งมนุษย์และเทวดาอยากช่วยเหลือ

3.7 ทำให้บรรลุมรรคผลนิพพานได้ง่าย

โชติ จินตแสวง (2543 : 92) กล่าวว่า การมีความกตัญญูเป็นมงคลคือ

3.1 เป็นที่รักใคร่

3.2 ได้รับความกรุณา

3.3 คนพาสรรเสริญ

3.4 มีความเจริญก้าวหน้า

3.5 มีความผาสุก

3.6 ปลูกความดีได้ง่าย

3.7 ไม่ตกในที่ชั่ว

3.8 คนทั่วไปได้เป็นแบบอย่าง (โดยเฉพาะลูกหลาน)

พระพุทธวรญาณ (2528 : 543 ; อ้างถึงใน อำนวย จั่นเงิน. 2537 : 159) กล่าวว่า การขาดความกตัญญูมีโทษมหันต์ คือ

“ขาดความกตัญญูกตเวทีแล้วดูเหมือนจะขาดไปทุกประการ กวีไทยโบราณ คือ ท่านสุนทรภู่ จึงได้กล่าวความจริงที่ควรรู้ควรคิดไว้ว่า ทรลักษณ์อกตัญญุตาเขา เทพเจ้าก็จะแช่งทุกแห่งหน และคนที่ขาดความกตัญญูกตเวทีที่แท้จริงท่านเปรียบเสมือนไม้ผุซึ่งใช้ทำอะไรเกือบไม่ได้มีลักษณะเป็นกาฝากสังคมตลอดเวลา”

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ไสว มาลาทอง (2542 : 80 - 81) กล่าวว่าสังคมใดไร้ความกตัญญูกตเวที บุตรธิดาไม่รู้คุณบิดามารดา ประชาชนทั่วไปไม่รู้บุญคุณของผู้มีพระคุณ ไม่มีความเคารพบูชา กล้าทำร้ายและทำลายผู้มีพระคุณทางศาสนา สังคมนั้นย่อมจะเกิดความเสื่อมโทรมทางจิตใจ ไร้ที่ยึดเหนี่ยวอันดีงาม ดังนั้นในการพัฒนาสังคมจึงควรพัฒนาคนในสังคมให้มีความกตัญญูกตเวทีให้เกิดมีอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพดีด้วย เมื่อคนเรามีความกตัญญูรู้คุณและตอบแทนคุณท่าน เราจะมีความเจริญก้าวหน้าไม่มีตกต่ำ สังคมไทยเราจะไม่เป็นสังคมคนพิการ ผู้ที่เป็นบุพการีมีอุปการะต่อเรามาก่อน เมื่อเห็นว่าเป็นบุพการีช่วยเหลือผู้อื่นแล้วยังได้รับผลดีต่าง ๆ เป็นการตอบแทน ก็อยากจะช่วยเหลือคนอื่น ๆ ต่อไป โลกก็จะไม่สิ้นบุพการีมีน้ำใจ เมื่อยังมีกตัญญูกตเวทีก็มีบุพการีสืบสายคนดีไม่สิ้นสุด ระบบการสร้างบุญสร้างคุณก็จะยังคงอยู่คู่โลกให้เห็นทั่วกันว่าธรรมะยังไม่ตาย คนดียังไม่สูญหาย เหล่านี้คืออานิสงส์ของความกตัญญูกตเวที

4. การวัดจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวที

ในการวัดจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีนั้น มีเป้าหมายอยู่ที่การเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมใด ๆ ตามที่บุคคลเห็นว่าสมควรหรือไม่สมควร ซึ่งจะขึ้นอยู่กับความรู้ประสบการณ์ ความรู้สึกและระดับความกตัญญูกตเวทีของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งการวัดจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีนั้นไม่นิยมวัดความรู้เชิงจริยธรรม เว้นเสียแต่ว่าเราต้องการจะวัดว่าบุคคลนั้นรู้หรือไม่ โดยส่วนใหญ่จะวัดจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีใน 3 ลักษณะ ดังนี้ (ส.วาสนา ประวาลพฤกษ์. 2535 : 7)

4.1 เจตคติ ซึ่งจะวัดในรูปแบบของความรู้สึก ความเชื่อ ความชอบและไม่ชอบต่อการกระทำต่าง ๆ ทั้งนี้จะยังไม่รับประกันว่าบุคคลนั้นจะปฏิบัติหรือไม่

4.2 เหตุผล เป็นการวัดว่าการที่บุคคลจะกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใด ๆนั้น มีเหตุผลประกอบการตัดสินใจอย่างไร การวัดนี้จะช่วยชี้ให้เห็นระดับความกตัญญูกตเวทีของบุคคลนั้น

4.3 พฤติกรรม เป็นการให้บุคคลระบุพฤติกรรมของตนเองว่าประพฤติปฏิบัติอย่างไรจนเป็นกิจนิสัย

ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะวัดจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนโดยการวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีซึ่งพัฒนาจากแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความกตัญญูของ ทวีศักดิ์ จงประดับเกียรติ (2533 : 116 - 121) ซึ่งใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมและทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญามาเป็นข้อสนับสนุนในการสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวที ดังนี้

4.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า กฎเกณฑ์ของสังคมและวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนาจริยธรรม โดยมีพื้นฐานความเชื่อดังนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สกินเนอร์ (Skiner. 1971 : 162 ; อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543 : 171) มีความเชื่อว่า แรงจูงใจที่ทำให้เกิดพัฒนาการทางสังคมมีรากฐานมาจากความต้องการรางวัลและหลีกเลี่ยงการลงโทษจากสังคม การพัฒนาจริยธรรมจึงมีความเกี่ยวพันกับวัฒนธรรมที่สังคม ยึดถือบรรทัดฐานหรือเกณฑ์ปกติของจริยธรรมพื้นฐานเกิดขึ้นภายในจิตใจเพราะเหตุของกฎเกณฑ์วัฒนธรรมซึ่งเป็นเงื่อนไขภายนอก สังคมแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพัฒนาการจริยธรรมมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับรางวัล และการลงโทษอันเป็นผลมาจากตัวแทนที่มีอยู่ของสังคม

บันดูรา (Bandura. 1977 : 257 ; อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543 : 171) มีความคิดว่า การเรียนรู้ทางสังคมเกิดจากการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observation) การเลียนแบบ (lmitation) และการเอาแบบอย่าง (Modeling) บันดูรามีความคิดแตกต่างจากกลุ่มสกินเนอร์ตรงที่เน้นว่า การเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องมีการเสริมแรง (Reinforcement) คือไม่จำเป็นต้องมีรางวัลและการลงโทษ ความสำคัญของการเรียนรู้ คือกระบวนการเลียนแบบพฤติกรรมของผู้อื่น หรือพิจารณาการกระทำของผู้อื่นแล้วสังเกตผลที่ตามมา การตัดสินทางจริยธรรมเป็นกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับความถูกผิดของการกระทำตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งกฎเกณฑ์การตัดสินใจนี้เกิดจากการเรียนรู้

4.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางพุทธิปัญญา (Cognitive Development Theory) ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่าความพร้อมที่จะมีความเจริญทางจิตใจนั้นแฝงอยู่ในตัวบุคคลตั้งแต่แรกเกิด เมื่อเติบโตขึ้นลักษณะทางจริยธรรมของบุคคลที่จะเริ่มแสดงออกอย่างเด่นชัด และเปลี่ยนแปลงไปตามวิถีทางที่กำหนดไว้แต่เดิม สภาวะแวดล้อมของบุคคลมีอิทธิพลในการถ่วงหรือระงับพัฒนาการนี้หรืออาจมีอิทธิพลในการเร่งพัฒนาจริยธรรมได้ ดังนั้นนักทฤษฎีประเภทนี้ย่อมเชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ย่อมมีแนวทางและขั้นตอนที่เป็นสากล ซึ่งนักทฤษฎีประเภทนี้คือ เปียเจท์และโคลเบอร์ก โดยมีรายละเอียดของทั้งสองทฤษฎี ดังนี้

4.2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเปียเจท์

เปียเจท์ เป็นผู้ริเริ่มศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็ก และมีความคิดว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้นขึ้นอยู่กับความฉลาดในการที่จะรับรู้เกณฑ์และลักษณะต่าง ๆทางสังคม ดังนั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจึงขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้น ๆ และได้แบ่งประเภทของมนุษย์ด้วยกันแบ่งเป็น 3 ขั้น คือ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 27)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

1) ขั้นตอนจริยธรรม พัฒนาการขั้นนี้เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ขวบ เด็กในวัยนี้ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อมอย่างละเอียด แต่มีความอยาก ความต้องการ

ทางกาย ซึ่งต้องการที่จะได้รับการตอบสนองโดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะ เมื่อเด็กเริ่มมีความสามารถในการพูด ก็จะเริ่มรู้สภาพแวดล้อมและบทบาทของตนเองต่อบุคคลอื่น

2) ขั้นยึดคำสั่ง พัฒนาการขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 2 - 8 ปี เด็กจะมีความเกรงกลัวผู้ใหญ่และเห็นว่าคำสั่งของผู้ใหญ่เป็นสิ่งที่เขาต้องทำตาม

3) ขั้นยึดหลักแห่งตน พัฒนาการขั้นนี้อยู่ในช่วง 8 - 10 ปี เปียเจท์เชื่อว่าเกิดขึ้นจากพัฒนาการทางสติปัญญาและจากประสบการณ์ในการมีบทบาทในกลุ่มเพื่อนด้วยกัน ความเกรงอำนาจภายนอกจะเป็นหลักภายในจิตใจของเด็กเกี่ยวกับความยุติธรรม ซึ่งหมายถึงการแลกเปลี่ยนกัน และความเท่าเทียมกันของบุคคลในช่วงอายุ 8 - 10 ปี เด็กที่อยู่ในสังคมปกติจะบรรลุขั้นที่ 3 แต่ก็อาจจะมีเด็กบางคนที่พัฒนาช้ากว่านี้ หรือบางครั้งการพัฒนาหยุดในขั้นที่ 2 เนื่องจากมีการบีบบังคับอย่างผิดปกติของผู้เลี้ยงดูหรือเกิดจากการขาดประสบการณ์ในกลุ่มเพื่อนก็ได้

4.2.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg. 1964 : 405 ; อ้างถึงใน ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 28 - 31) ได้ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมตามแนวของเปียเจท์ และพบว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้นมิได้บรรลุจุดสมบูรณ์เมื่อบุคคลอายุ 10 ปี แต่จะพัฒนาไปอีกหลายขั้นจากอายุ 11 ปี ถึง 25 ปี และเขาถือว่าในการวัดขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมนั้นจะต้องใช้การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างเดียวเท่านั้น โดยโคลเบอร์กได้แบ่งระดับของจริยธรรมออกเป็นสามระดับ ซึ่งทั้งสามระดับนั้นจัดเป็นขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมได้หกขั้น ดังนี้

ระดับที่ 1 ก่อนกฎเกณฑ์ (อายุ 2 - 10 ปี)

ขั้นที่ 1 คือ มุ่งที่จะหลบหลีกไม่ให้ตนเองโดนลงโทษทางกาย เพราะกลัวความเจ็บปวดที่จะได้รับ (อายุ 10 - 16 ปี)

ขั้นที่ 2 เลือกการกระทำที่จะนำความพึงพอใจมาให้ตนเองเท่านั้น (อายุ 7 - 10 ปี)

ระดับที่ 2 ตามกฎเกณฑ์ (อายุ 10 - 16 ปี)

ขั้นที่ 3 เลือกกระทำตามความคาดหวังของสังคมในกลุ่ม ชอบคล้อยตามต้องการเป็นคนดีในสายตาบุคคลอื่น ต้องการรักษากฎเกณฑ์ของสังคม (อายุ 10 - 13 ปี)

ขั้นที่ 4 เลือกกระทำตามบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นหนึ่งหน่วย ของสังคมเพราะรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตน ตามกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดหรือคาดหมาย (อายุ 13 - 16 ปี)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ระดับที่ 3 เหนือกฎเกณฑ์ (อายุ 16 ปี ขึ้นไป)

ขั้นที่ 5 เลือกกระทำโดยไม่ขัดต่อสิทธิอันพึงมีได้ของผู้อื่นและคนหมู่มาก และสามารถควบคุมบังคับตนเองได้

ขั้นที่ 6 นำความรู้ที่เหนือนอกกฎเกณฑ์ทางสังคมของตนมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกกระทำโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อความสงบสุขของส่วนรวม

จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมซึ่งเชื่อว่าสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเด็กจะเป็นเงื่อนไขการเกิดจริยธรรมในตัวเด็ก ดังนั้นแบบวัดความกตัญญูกตเวทีที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากทวีศักดิ์ จงประดับเกียรติ จึงใช้เป็นแบบสถานการณ์ เนื่องจากเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ชิดกับตัวเด็กหรือสิ่งที่เด็กกำลังประสบอยู่ในชีวิตประจำวัน ส่วนระดับของจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทียึดตามทฤษฎีพัฒนาการทางพุทธิปัญญาของเปียเจท์และโคลเบอร์ก โดยแบบวัดจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวที ของทวีศักดิ์ จงประดับเกียรติ ได้ทำการสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวที 3 ด้าน คือ ความกตัญญูกตเวทีต่อบุคคล ความกตัญญูกตเวทีต่อสัตว์ และความกตัญญูกตเวทีต่อสถาบันและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสร้างเป็น 2 ชนิด คือ ชนิดที่เป็นข้อความ โดยมี 2 ตัวเลือก ใช่ และไม่ใช่ ให้เลือกตอบ และชนิดที่เป็นสถานการณ์โดย มี 3 ตัวเลือก ให้เลือกตอบซึ่งแต่ละตัวเลือกจะเป็นตัวแทนของแต่ละระดับขั้นทางจริยธรรมตามทฤษฎี พัฒนาการทางพุทธิปัญญาของเปียเจท์ โคลเบอร์ก และเพค

ผลการศึกษาพบว่าค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามวัดจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีชนิดข้อความโดยใช้สูตร t-test มีพิสัยตั้ง 4.9476 ถึง 14.7150 และแบบสอบถามวัดจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีชนิดสถานการณ์ มีพิสัยตั้งแต่ 4.8086 ถึง 13.0829 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีชนิดข้อความโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าเท่ากับ .8585 และแบบสอบถามวัดจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีชนิดสถานการณ์ มีค่าเท่ากับ .8689 โดยทุกค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์เอาแบบสอบถามวัดจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีชนิดสถานการณ์ มาใช้ในการสร้างแบบสอบถามความกตัญญูกตเวที เพื่อวัดความกตัญญูกตเวทีของนักเรียน

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความกตัญญูกตเวที

จากการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความกตัญญูกตเวทีโดยการศึกษาจากเอกสาร พบว่าการที่บุคคลจะมีความกตัญญูกตเวทีมากน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยดังต่อไปนี้

1. การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง
2. สัมพันธภาพภายในครอบครัว

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

1. การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง

1.1 ความหมายของการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง

การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง คือ การที่ผู้ปกครองได้ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างให้กับเด็ก ไม่ว่าจะเป็นทั้งการกระทำในสิ่งที่ดีและไม่ดี ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้มีผลต่อการที่เด็กจะเลียนแบบและมีพฤติกรรมทำตาม ดังที่ ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชัววัลลี (2524 : 6) กล่าวว่า การถ่ายทอด หมายถึง การสั่งสอนและกระทำตัวตามแบบอย่างบิดามารดาหรือผู้มีอาวุโสในบ้าน

ดังนั้น ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความหมายไว้ว่า การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง หมายถึง การแสดงออกของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ได้อบรมสั่งสอนนักเรียนด้วยการกระทำและคำพูดในเรื่องของความกตัญญูกตเวที โดยทำตนเป็นตัวอย่างให้นักเรียนได้เห็นอยู่ เป็นประจำด้วยการให้ความเคารพ เชื่อฟัง และคอยดูแลเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือต่อญาติผู้ใหญ่ของตน บุคคล และสถาบันที่ทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและส่วนรวม

1.2 ความสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง

สุพัตรา สุภาพ (2538 : 114) กล่าวว่า เด็กจะได้ดีหรือชั่วอยู่ที่ “รากแก้ว” คือ ครอบครัว ซึ่งหากจะพูดแค่อย่างเดียว เด็กคงไม่ซึมซาบเท่าไร แต่ถ้าเห็นภาพพ่อแม่เป็นคนดี มีคุณธรรม ไม่ทำความชั่ว มีจิตเมตตา กรุณา เด็กคงดีได้บ้าง ดังนั้นการที่ผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดีจึงมีคุณค่าแก่ลูกหลาน

ป. มหาขันธ์ (2544 : 25 - 26, 99) กล่าวว่า พื้นฐานทางวัฒนธรรมของครอบครัวมีความสำคัญยิ่งต่อพฤติกรรมของเด็ก ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติ ตลอดจนการประพฤติปฏิบัติของเด็กจะถูกกล่อมเกลา ถ่ายทอดและปลูกฝังโดยครอบครัวซึ่งผ่านการอบรมสั่งสอนของผู้ใหญ่ อันได้แก่ บิดา มารดา ญาติพี่น้องในครอบครัว สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมมีความสำคัญยิ่งต่อการกล่อมเกลา การปลูกฝังพฤติกรรมให้แก่บุคคล เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่ไร้วัฒนธรรมย่อมได้รับการถ่ายทอดแต่วัฒนธรรมที่ไม่ดีหรือวัฒนธรรมที่ไม่เหมาะสมกับสังคมไทย นอกจากนี้ ยังกล่าวด้วยว่า ความกตัญญูกตเวที ความเมตตา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความเสียสละเป็นสิ่งสำคัญที่บิดามารดาและสมาชิกในครอบครัว จะต้องให้การสั่งสอนอบรมและปฏิบัติให้เป็นแบบอย่าง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สุมน อมรวิวัฒน์ (2537 : 57) กล่าวว่า การเลียนแบบเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ดีวิธีหนึ่ง โดยเด็กได้ซึมซับจากการได้เห็น ได้ยิน ได้ลิ้มรส ได้สัมผัส จากผัสสะทั้งหมดที่อยู่ในครอบครัว เด็กได้เรียนรู้แบบอย่างจากผู้ใหญ่ ทั้งทางกาย วาจา และทางจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกสุนทรียภาพ

พฤติกรรมการเลียนแบบทางกายและวาจานั้น ปรากฏชัดเจนมาก การแต่งกาย ท่าทาง กริยามารยาทของพ่อแม่ ย่อมถ่ายทอดไปสู่ลูกหลาน การใช้ภาษาพูดและภาษาท่าทางนั้นเด็กสามารถเลียนแบบพ่อแม่ไม่ผิดเพี้ยน จึงมักจะมีนิทานหรือนิยายหลายเรื่องที่เขียนถึงลูกแฝดซึ่งถูกแยกไปอยู่กับครอบครัวที่ต่างกันแล้วมีพฤติกรรมแตกต่างกันอย่างมาก การเลียนแบบพฤติกรรมทางกายนั้นยังไม่หยั่งรากลึกเท่ากับการเลียนแบบทางจิตใจ อันได้แก่ วิธีคิด เจตคติและคุณธรรม เด็กจะสังเกต ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับสมาชิกในครอบครัว วิธีการตัดสินใจ แก้ปัญหา ความคิดเห็นของพ่อแม่ที่แสดงออกต่อบุคคล เหตุการณ์และปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนวิถีดำเนินชีวิตประจำวันที่บ่งบอกคุณค่าทางวัฒนธรรมของครอบครัว นอกจากนี้พ่อแม่ยังมีอิทธิพลต่อความสนใจในเรื่องต่าง ๆ อีก เช่น ถ้าพ่อแม่สนใจศึกษาธรรมะ ลูกก็สนใจที่จะปฏิบัติธรรม พ่อแม่เที่ยวนอกบ้านยามค่ำคืน เมื่อลูกโตขึ้นก็เที่ยวกลางคืนบ้าง พ่อแม่สนใจดูละครโทรทัศน์หรือสนใจข่าวการบ้านการเมือง พ่อแม่อ่านหนังสือพิมพ์ทุกวัน สนใจเล่นหวยใต้ดิน สนใจเรื่องของชาวบ้านเก็บเอามาซุบซิบนินทา สนใจสัตว์เลี้ยงเด็กก็พลอยสนใจในเรื่องนั้น ๆ ด้วย ดังนั้นแบบอย่างที่ดีภายในครอบครัวจึงมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาคุณธรรมและวัฒนธรรม

แสง เหตระกูล (2545 : 105) ได้ทำการเรียบเรียงคติธรรมแห่งชีวิตซึ่งแปลจากคำคมของนักปราชญ์จีนและยุโรป โดยในเรื่องของศีลธรรมจากหมวดศีลธรรม แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการเป็นแบบอย่างที่ดีของพ่อแม่ โดยกล่าวว่า “ไม่กตัญญูต่อพ่อแม่ จะหวังให้ลูกกตัญญูต่อตนนั้นยาก”

จากความสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองที่ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารนั้น พบว่า การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองมีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากพ่อแม่หรือผู้ปกครองเป็นบุคคลที่ได้มีโอกาสใกล้ชิดกับลูกมากที่สุดตั้งแต่เกิด เมื่อลูกได้เห็นสภาพที่พ่อแม่ปฏิบัติตนหรืออบรมสั่งสอนตลอดมา ก็ทำให้ลูกพยายามที่จะเลียนแบบพฤติกรรมให้เป็นแบบอย่างพ่อแม่ เช่นเดียวกับลูกปูกับแม่ปูที่ไม่ว่าแม่ปูจะเดินไปทางใด เลี้ยวไปทางไหน ลูกปูก็จะเดินตามที่แม่ปูเดินทุกย่างก้าว ถึงแม้ว่าแม่ปูเดินเฉไปเฉมาก็ตาม ซึ่งคนก็เช่นกันถ้าพ่อแม่หรือผู้ปกครองปฏิบัติตนให้ลูกเห็นไม่ว่าจะเป็นสิ่งดีหรือไม่ดี ย่อมมีโอกาสมากที่ลูกจะปฏิบัติตามพ่อแม่ เพราะลูกจะค่อย ๆ ซึมซับพฤติกรรมเหล่านี้ไปทั้งดีและไม่ดี ดังนั้นหากต้องการให้ลูกปฏิบัติตนเป็นคนดีมีคุณธรรม มีความกตัญญูกตเวทีแล้ว พ่อแม่จึงควรที่จะปลูกฝังด้วยการอบรมสั่งสอนและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างให้ลูกเห็นตั้งแต่ลูกยังเล็ก ด้วยการประพฤติปฏิบัติดี เป็นคนมีคุณธรรม มีความกตัญญูกตเวทีเพื่อให้ลูกเห็นและได้เป็นแบบอย่าง ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่าการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองจะส่งผลต่อความกตัญญูกตเวทีหรือไม่

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

2. สัมพันธภาพภายในครอบครัว

2.1 ความหมายและลักษณะของสัมพันธภาพภายในครอบครัว

ฟรานเซส และหลุยส์ (Frances and Louise. 1995 : 191 - 239) กล่าวว่าพ่อแม่พี่น้องและครอบครัวมีความสัมพันธ์ต่อการมีชีวิตที่ดีของเด็ก โดยเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่ดีก็จะมีคำนิยม ความเชื่อและพฤติกรรมที่ดีตามครอบครัว

จรูญ ทองถาวร (2533 : 107 - 111) กล่าวว่า ครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่มั่นคง หมายถึง ครอบครัวที่ประกอบไปด้วยความรัก ความเมตตา และมีหลักคุณธรรมในการประพฤติปฏิบัติต่อกันด้วยความอบอุ่นในจิตใจ อันเกิดจากความรักหรือความหวังดีต่อกันด้วยความจริงใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์เราต้องการมากที่สุดในการพัฒนาความเป็นบุคคลที่พึงปรารถนาของชุมชนและสังคม นอกเหนือจากปัจจัยสี่ที่มนุษย์ต้องการ เมื่อครอบครัวมีทั้งความรัก ความเมตตา และหลักคุณธรรมในการประพฤติปฏิบัติต่อกัน สัมพันธภาพในครอบครัวย่อมเกิดขึ้น

งามตา วนินทานนท์ (2536 : 69) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง ปริมาณเวลาและโอกาสที่สมาชิกในครอบครัวได้พบปะพูดคุยกับบุตร มีการปฏิสัมพันธ์ในโอกาสต่าง ๆ และมีสัมพันธภาพที่ดีกับสมาชิกในครอบครัว

กุหลาบ รัตนสัจธรรม และคณะ (2538 : 4 - 9) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง การแสดงออกทางด้านพฤติกรรมที่สมาชิกในครอบครัวมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในเรื่องบทบาทของตนกับบุคคลในครอบครัว ความผูกพันและการสนับสนุนของบุคคลในครอบครัว และลักษณะการเลี้ยงดูของบิดา มารดา และผู้ปกครอง

ศิริพร สุวรรณเทศ (2541 : 4) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง การที่บิดามารดามีการกระทำต่อกันในเรื่องการแก้ปัญหาร่วมกันในครอบครัว การแสดงบทบาทตามหน้าที่ ความผูกพันทางอารมณ์ การควบคุมพฤติกรรม การสื่อการกันในครอบครัว การสนองตอบทางอารมณ์ซึ่งกันและกัน และการกระทำหน้าที่ต่าง ๆ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ความหมายไว้ว่า สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง ลักษณะของความสัมพันธ์ของสมาชิกทุกคนในครอบครัวที่มีเวลาใกล้ชิดสนิทสนม มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันด้วยความเข้าใจ มีความไว้วางใจกัน มีความรักความเอื้ออาทรต่อกัน ช่วยเหลือและให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีการทำกิจกรรมร่วมกันทั้งในชีวิตประจำวัน และมีกิจกรรมทางศาสนาร่วมกันด้วยการไปวัดฟังเทศน์ เพื่อส่งเสริมความเป็นคนดีมีศีลธรรมให้เกิดขึ้นกับคนในครอบครัว

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

2.2 ลักษณะของสัมพันธภาพภายในครอบครัว

กิติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์ (2530 : 5 - 7) ได้รวบรวมลักษณะของครอบครัวที่มีสัมพันธภาพกันอย่างใกล้ชิดไว้ พอสรุปได้ว่าครอบครัวที่มีสัมพันธภาพกันอย่างมีคุณภาพมีลักษณะดังนี้

2.2.1 การชื่นชมคุณค่าของคนในครอบครัว แสดงความพึงพอใจ ชื่นชมและตระหนักในคุณค่าซึ่งกันและกัน

2.2.2 การมีเวลาอยู่ร่วมกัน การที่ทุกคนในครอบครัวได้ทำกิจกรรมร่วมกันและเป็นกิจกรรมที่ทุกคนพอใจ ไม่ใช่การบังคับหรือโดยบังเอิญจะช่วยให้สัมพันธภาพภายในครอบครัวมีความอบอุ่นมั่นคงยิ่งขึ้น

2.2.3 สมาชิกในครอบครัวรู้สึกว่าตนต้องส่งเสริมให้สมาชิกคนอื่นในครอบครัวได้มีความสุข มีสวัสดิภาพที่ดี มีความห่วงใยกันและกันอย่างแท้จริง

2.2.4 การติดต่อสื่อสารระหว่างกันเป็นอย่างดี มีเวลาสำหรับการพูดคุยกันเสมอ โดยจะพูดคุยรับรู้เรื่องราวกันโดยตรง

2.2.5 การมีศรัทธาต่อศาสนาอย่างแรงกล้า บุคคลในครอบครัวมักจะมีกิจกรรมทางศาสนาร่วมกัน เช่น ไปเข้าโบสถ์วันอาทิตย์พร้อมกัน หรือเข้าวัดฟังพระเทศน์ร่วมกัน

2.2.6 มีความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวได้เป็นอย่างดี ทุกคนในครอบครัวจะร่วมกันต่อสู้กับปัญหา ให้กำลังใจซึ่งกันและกันและร่วมกันคลี่คลายปัญหาได้ในที่สุด

วิทยา นาควัชระ (2537 : 258 - 259) ได้สรุปว่าลักษณะของความสัมพันธ์ที่ดีของบุคคลในครอบครัวต้องประกอบด้วย การมีความสัมพันธ์กันอย่างมั่นคง มีศรัทธาต่อกัน รักกัน มีวินัย รับผิดชอบ และรู้จักบทบาทหน้าที่ของแต่ละคน มีความปรารถนาดีต่อกันและสามารถแสดงความรู้สึกผสมผสานทั้งหมดนี้ออกมาในปริมาณที่พอเหมาะ

สายสุรี จุติกุล (2542 : 13 - 24) มีความเห็นว่าครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดีจะต้องมีลักษณะทางพฤติกรรมที่แสดงออกมีความรักและผูกพัน ดังนี้

2.2.1 เอาใจใส่และเอื้ออาทรต่อกัน ซึ่งหมายถึงการดูแลสุขภาพของกันและกัน การศึกษาของบุตร อาหาร การใช้จ่ายเงินทอง การเดินทางไปทำงานหรือโรงเรียน ความทุกข์หรือความสุขที่ต้องการที่ระบาย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

2.2.2 ต้องมีความเข้าใจกันระหว่างบุคคลในครอบครัว โดยเฉพาะบิดามารดาและบุตรทุกคนในครอบครัวจะต้องปรับตัวเข้าหากันเพื่อช่วยให้มีการตอบสนองที่ดีต่อกัน

2.2.3 ต้องมีความเคารพกัน หมายถึงว่ามีความเคารพที่มาจากใจ เช่น การยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างกัน มีความเกรงใจกัน

2.2.4 มีความรับผิดชอบในหน้าที่ทั้งต่อตนเอง และหน้าที่ภายในครอบครัว รวมถึงความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

2.2.5 ต้องให้กำลังใจแนะแนวทางเมื่อมีปัญหา และต้องให้อภัยเมื่อสมาชิกในครอบครัวมีการกระทบกระทั่งกัน หรือประพฤติไม่ถูกต้อง

2.2.6 ต้องสื่อสารกันด้วยคำพูดที่น่าฟัง ไม่ใช้คำพูดที่หยาบคาย

2.2.7 ต้องใช้เวลาอยู่ด้วยกัน มีการพูดคุยถึงปัญหาของแต่ละคน มีการทำกิจกรรมร่วมกัน และแสดงความรักต่อกัน เช่น การโอบกอด การหอมแก้ม

ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวทำให้เกิดการเรียนรู้ การเลียนแบบ การถ่ายทอดวัฒนธรรมทางสังคม ความสัมพันธ์ที่ดีทำให้การอบรมสั่งสอนดำเนินไปด้วยดี ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ถาวรมีประสิทธิภาพ จึงกล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัวมีความสำคัญต่อเด็กเป็นอันมาก ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวจึงมีอิทธิพลอย่างยิ่งในการสร้างความผูกพันให้เกิดขึ้นภายในครอบครัว ทำให้เด็กมีความรักและภูมิใจในบ้าน ไม่เกิดความเบื่อหน่ายกันเมื่ออยู่ในบ้าน

2.3 ความสำคัญของสัมพันธ์ภาพภายในครอบครัว

สุมน อมรวิวัฒน์ (2537 : 55) กล่าวว่า บรรยากาศในครอบครัวมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาจิตใจของเด็ก ถ้าพ่อแม่ลูกมีความสัมพันธ์กันใกล้ชิด พูดจาไพเราะสุภาพ ครอบครัวมีความอบอุ่น พ่อแม่หมั่นทำบุญสุนทาน ลูกได้เห็นแบบอย่างที่ดีงามจึงมีความมั่นใจในตนเอง รักเมตตาผู้อื่น และมีบุคลิกภาพที่ร่าเริงแจ่มใส พ่อแม่เลี้ยงสัตว์เลี้ยง เช่น หมา แมว นก เป็ด ไก่ ฯลฯ ลูกก็ได้เรียนรู้ความสัมพันธ์ในครอบครัวทั้งคนและสัตว์ มีจิตใจอ่อนโยน ห่วงใยทุกข์สุขของผู้อื่นอยู่เสมอ สำนวนภาษาไทยเรียกครอบครัวที่มีบรรยากาศเช่นนี้ว่า “อยู่เย็นเป็นสุข” แต่ถ้าครอบครัวใดมีบรรยากาศที่เครียด พ่อแม่ทะเลาะวิวาทกันทุกวัน ผู้ใหญ่ดุด่าเด็กอย่างหยาบคายไร้เหตุผล หรือใช้อำนาจข่มขู่ จนเด็กกลัวลนลาน เด็กจะขาดความมั่นใจในตนเอง หัดพูดปด เพื่อป้องกันตนเองให้พ้นจากการถูกลงโทษ บางครั้งพ่อดื่มเหล้าเมาเอะอะอาละวาด แม่ถูกพ่อทุบตี บรรยากาศในบ้านไม่มีความสงบ เด็กเคยชินต่อความรุนแรงก็เริ่มมีพฤติกรรมก้าวร้าว เพราะคิดว่าการแสดงกำลังข่มขู่เป็นวิธีการที่ทำให้ได้สิ่งที่คาดหวัง บรรยากาศที่สับสนวุ่นวายในครอบครัวเช่นนี้ มีสำนวนไทยว่า “บ้านแตกสาแหรกขาด” หรือ “บ้านเรือนร้อนเป็นไฟ”

สุพัตรา สุภาพ (2542 : 89, 91) กล่าวว่า การเลี้ยงลูกแบบเข้าอกเข้าใจจะทำให้เกิดความรักความอบอุ่นทั้งสองฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่หรือลูกตั้งแต่เด็กจนถึงวัยรุ่น เพราะความรักเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการสร้างชีวิตที่ดี ถ้ามีการให้กันอย่างพอเหมาะพอควร ซึ่งถ้าลูกรัก

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

พ่อรักแม่ ลูกจะไม่ค่อยทำอะไรผิดเพราะกลัวพ่อแม่ไม่รัก พ่อแม่ควรพูดคุยกับลูกเพื่อจะได้เข้าใจความรู้สึกที่แท้จริงของลูก และให้ลูกรู้ว่าไม่ว่าลูกจะโตแค่ไหนพ่อแม่จะรักลูก และเป็นที่พึ่งได้เสมอ เพื่อลูกจะได้รู้ว่าไม่ว่าลูกจะผิดไปบ้าง พ่อแม่จะให้อภัยและช่วยลูกเดินก้าวต่อไปด้วยความรักความอบอุ่น เต็มหัวใจ ลูกจะรักและกตัญญูต่อพ่อแม่อย่างหมดหัวใจเช่นกัน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2544 : 63) กล่าวว่า ครอบครัวเป็นกลุ่มสังคมขนาดเล็กที่สมาชิกมีความสัมพันธ์กันทางสมรส และทางการสืบสายโลหิต ครอบครัวเป็นสถาบันเก่าแก่ที่สุด เล็กที่สุด แต่สำคัญที่สุด เนื่องจากครอบครัวเป็นแหล่งกำเนิดหรือเป็นรากฐานของระบบสังคมทั้งหลายเป็นแหล่งปลูกฝังความรู้ กฎระเบียบ แบบแผน คุณธรรม จริยธรรม พฤติกรรมของคนสังคมและยังสร้างความสัมพันธ์ของผู้คน สร้างบรรทัดฐานของสังคม รวมทั้งสร้างสมาชิกให้แก่สังคม ทำให้สังคมดำรงอยู่ต่อไป

จากความสำคัญของสัมพันธภาพภายในครอบครัวที่ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารนั้น พบว่าการมีสัมพันธภาพในครอบครัวอันได้แก่ การมีความใกล้ชิดการมีสายสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในครอบครัว มีความรักความเอื้ออาทรต่อกัน จะช่วยให้บุคคลเกิดความรักความเข้าใจในครอบครัวของตนมากขึ้นสามารถเล่าเรื่องต่าง ๆ ให้ผู้ปกครองฟังได้ทุกเรื่อง ทำให้บุตรรับรู้ได้ถึงสิ่งเหล่านี้และพยายามจะตอบสนองด้วยการเป็นคนดี ปฏิบัติตัวดีต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพราะไม่ต้องการให้พ่อแม่ไม่รัก ซึ่งน่าจะช่วยทำให้บุคคลเป็นคนเกิดความกตัญญูกตเวทีขึ้นได้ ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่าสัมพันธภาพภายในครอบครัวจะส่งผลต่อความกตัญญูกตเวทีหรือไม่

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ฉลวยศรี มีใจเย็น (2526 : 55 - 57) ได้ศึกษาเรื่องการทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ มีการพัฒนาจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีแตกต่างจากนักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความกตัญญูของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีแสดงบทบาทสมมติสูงกว่านักเรียนที่เรียนตามปกติ

ศศิธร บันลือสินธุ์ (2530 : 44 - 46) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการใช้ตัวแบบที่มีต่อคุณธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาลท่าอิฐ จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุมมีคุณธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีสูงขึ้น นอกจากนี้นักเรียนกลุ่มทดลองมีคุณธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม

พรพิมล หาญกล้า (2537 : 37 - 39) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อความกตัญญูกตเวที ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราชวินิต กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 15 คน กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบโดยการใช้หุ่นเชิดมือ กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบโดยการใช้วิดิทัศน์ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มมีความกตัญญูกตเวทีสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่มมีความกตัญญูกตเวทีไม่แตกต่างกัน

อำนวย จั่นเงิน (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาเพื่อพัฒนาความกตัญญูกตเวทีตามแนวคิดของพระพุทธวรญาณ (ทองย้อย กิตติทินโน) พบว่า พระพุทธวรญาณให้ความสำคัญต่อความกตัญญูกตเวทีมาก โดยชี้แจงว่าเป็นคุณธรรมเบื้องต้นแห่งมนุษยธรรมทั้งหลาย เป็นจุดเริ่มต้นของชีวิตคนเป็นโครงสร้างชีวิตที่สำคัญและเป็นเหตุแห่งความเจริญของบุคคล และชี้ให้เห็นว่าการศึกษากับพระศาสนาเป็นสิ่งเดียวกัน คือ เป็นการเตรียมและพัฒนาความเป็นคนไปในแนวทางที่ถูกต้อง สิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะต้องพัฒนาความกตัญญูกตเวทีต่อท่านเป็นพิเศษคือ มารดา บิดา ครูอาจารย์ ผู้บังคับบัญชา และผู้ปกครอง สถานที่ที่มีพระคุณ คือ บ้านเกิด โรงเรียนที่เคยเรียน และวัดที่เคยบวชเรียน สถาบันที่มีพระคุณ คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ การพัฒนาความกตัญญูกตเวทีต้องใช้หลักธรรมของพระพุทธศาสนา คือ ธรรมสำหรับผู้ครองเรือน ธรรมของคนดี ธรรมที่เทวดายอมรับว่าเป็นทางแห่งความดีทางแห่งความปกติสุขและภูมิธรรมแห่งมนุษยชน รวมทั้งจารีตประเพณีที่ดีงามของไทย โดยมีธรรมที่ใช้เสริมสร้างการพัฒนาความกตัญญูกตเวทีที่สำคัญ คือ สติ ฉันทะ สัจจะ เมตตา สามัคคี อัตตัญญุตา และธัมมวิจยะ วิธีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความกตัญญูกตเวที คือ ครูจะต้องพัฒนาตนเองให้มีความกตัญญูกตเวทีเป็นเลิศแล้วสั่งสอนอบรมนักเรียนให้เห็นความสำคัญและพัฒนาความกตัญญูกตเวทีให้ยิ่งขึ้นไป

สุชิรา บุญทัน (2541 : 72 - 76) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยบางประการของครอบครัวที่สัมพันธ์กับจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัจจัยทางครอบครัวที่สัมพันธ์กับจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยลักษณะการอบรมเลี้ยงดู และอาชีพของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กับจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนประเภทครอบครัวมีความสัมพันธ์กับจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกทั้งปัจจัยทางครอบครัว 3 ด้าน คือ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู อาชีพของผู้ปกครอง และประเภทของครอบครัว สามารถพยากรณ์จริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีได้ทั้งหมด โดยปัจจัยด้านลักษณะการอบรมเลี้ยงดูสามารถพยากรณ์จริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีได้ดีที่สุด

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สมสุดา ผู้พัฒน์ และจุฬารัตน์ วัฒนะ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดู การไปวัด การรักษาศีล 5 และการนั่งสมาธิ ต่อความกตัญญูกตเวที พบว่า การไปวัดสม่ำเสมอ การรักษาศีล 5 เป็นประจำ และการนั่งสมาธิเป็นประจำ ทำให้มีความกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่ามีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อความกตัญญูกตเวที ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง และสัมพันธภาพภายในครอบครัว

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) แบบตัดขวาง (Cross - Sectional Design) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความกตัญญูกตเวที และเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว กับความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. การกำหนดประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนมัธยมวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี ปีการศึกษา 2555 จำนวน 232 คน

2. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี ปีการศึกษา 2555 จำนวน 147 คน คำนวณจากสูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane. 1973 : 1088 ; อ้างถึงใน บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2534 : 13 - 14) และกำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 95 % โดยมีความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม $\pm$ .05

วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Sampling) โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

2.1 กำหนดหมายเลขประจำตัวของนักเรียน ตามลำดับหมายเลขประจำตัว ซึ่งมีตั้งแต่หมายเลข 1 ถึงหมายเลข 232

2.2 กำหนดจำนวนอันตรภาคชั้น โดยการเอาจำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัยหารด้วยจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ คือ 232 หารด้วย 147 ได้จำนวนอันตรภาคชั้นเท่ากับ 1.58

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2.3 เขียนหมายเลข 1 และ 2 ใส่กระดาษ แล้วนำไปใส่ในกล่อง จับฉลากหมายเลขที่อยู่ในกล่องขึ้นมา ถ้าได้หมายเลขประจำตัวของนักเรียนคนใด ให้ใช้หมายเลขนั้นเป็นของกลุ่มตัวอย่างคนแรก จากนั้นดำเนินการหากลุ่มตัวอย่างคนที่สอง โดยการเอาจำนวนอันตรภาคชั้นซึ่งมีค่าเท่ากับ 1.58 มาบวกกับหมายเลขประจำตัวของกลุ่มตัวอย่างคนแรก ถ้ามีเศษให้ปัดลง และหากลุ่มตัวอย่างคนที่สาม โดยการเอาจำนวนอันตรภาคชั้นคูณ 2 แล้วบวกกับหมายเลขประจำตัวของกลุ่มตัวอย่างคนแรก ถ้ามีเศษให้ปัดลง เช่น ให้ i = อันตรภาคชั้น และ R = ตัวอย่างที่สุ่มได้ จะได้ R, R+ i, R+2i, R+3i, …., R +(n-1)i ดำเนินการเช่นนี้ต่อไปเรื่อย ๆ จนได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างครบทั้งหมด 147 คน ตามที่ต้องการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามมาเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม โดยพัฒนาจากแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความกตัญญู ของทวีศักดิ์ จงประดับเกียรติ (2533 : 116 - 121) พร้อมทั้งได้ศึกษามาจากทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครอบคลุมกับเนื้อหาตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งลักษณะของแบบสอบถามออกเป็น 7 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) มีจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ อาชีพของผู้ปกครอง ประเภทของครอบครัว การไปวัดทำบุญ การรักษาศีล 5 และการนั่งสมาธิ

ตอนที่ 2 ความกตัญญูกตเวที ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) 3 ตัวเลือก มีจำนวน 20 ข้อ แบ่งเป็นความกตัญญูกตเวทีต่อบุคคล จำนวน 10 ข้อ และความกตัญญูกตเวทีต่อสถาบัน จำนวน 10 ข้อ มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2534 : 131)

ปฏิบัติน้อยที่สุด	ให้	1 คะแนน
ปฏิบัติน้อย	ให้	2 คะแนน
ปฏิบัติปานกลาง	ให้	3 คะแนน
ปฏิบัติมาก	ให้	4 คะแนน
ปฏิบัติมากที่สุด	ให้	5 คะแนน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

เกณฑ์ในการแปลความหมาย ใช้เกณฑ์ค่าสูงสุดลบด้วยคะแนนที่ค่าต่ำสุดหารด้วยจำนวนช่วง 5 ช่วง ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. 2535 : 103)

คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีความกตัญญูกตเวทีระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีความกตัญญูกตเวทีระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีความกตัญญูกตเวทีระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีความกตัญญูกตเวทีระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีความกตัญญูกตเวทีระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านครอบครัว (การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง) มีลักษณะของคำตอบเป็นแบบมาตรประเมินค่า (Rating Scale) มีมาตรวัด 5 ระดับ ได้แก่ จริงมากที่สุด จริงมาก จริงปานกลาง จริงน้อย และไม่จริงเลย ตามมาตรวัดเจตคติของลิเคอร์ท (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2534 : 131) มีจำนวนคำถามทั้งหมด 10 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ไม่จริงเลย ให้ 1 คะแนน
จริงน้อย ให้ 2 คะแนน
จริงปานกลาง ให้ 3 คะแนน
จริงมาก ให้ 4 คะแนน
จริงมากที่สุด ให้ 5 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมาย ใช้เกณฑ์ค่าสูงสุดลบด้วยคะแนนที่ค่าต่ำสุดหารด้วยจำนวนช่วง 5 ช่วง ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. 2535 : 103) รายละเอียดดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ปัจจัยด้านครอบครัว (สัมพันธภาพภายในครอบครัว) มีลักษณะของคำตอบเป็นแบบมาตรประเมินค่า (Rating Scale) มีมาตรวัด 5 ระดับ ได้แก่ จริงมากที่สุด จริงมาก จริงปานกลาง จริงน้อย และไม่จริงเลย ตามมาตรวัดเจตคติของลิเคอร์ท (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2534 : 131) มีจำนวนคำถามทั้งหมด 10 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ไม่จริงเลย ให้ 1 คะแนน
จริงน้อย ให้ 2 คะแนน
จริงปานกลาง ให้ 3 คะแนน
จริงมาก ให้ 4 คะแนน
จริงมากที่สุด ให้ 5 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมาย ใช้เกณฑ์ค่าสูงสุดลบด้วยคะแนนที่ค่าต่ำสุดหารด้วยจำนวนช่วง 5 ช่วง ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. 2535 : 103) รายละเอียดดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีสัมพันธภาพระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีสัมพันธภาพระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีสัมพันธภาพระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีสัมพันธภาพระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีสัมพันธภาพระดับน้อยที่สุด

2. วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 การตรวจสอบเครื่องมือ เป็นการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาเชิงพินิจ (Face Validity) โดยดูตามโครงสร้างของเนื้อหาและความสอดคล้องกับกรอบแนวคิด จากนั้นได้นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน (รายละเอียดตามภาคผนวก ก) ช่วยตรวจสอบความสมบูรณ์ และแก้ไข รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะ เพื่อที่ผู้วิจัยจะได้นำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสมกับการวิจัยครั้งนี้

2.2 การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ของเครื่องมือ โดยการนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรที่ทำการศึกษาที่โรงเรียนมะขามสรรเสริญตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลจากการทดลองใช้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach. 1990 : 202 - 204) ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.89 เมื่อจำแนกเป็นรายด้านมีค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

2.2.1 แบบวัดความกตัญญูกตเวที ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.84

2.2.2 แบบวัดการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.84

2.2.3 แบบวัดสัมพันธภาพภายในครอบครัว ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.92

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์และการอำนวยความสะดวกถึงสำนักงานเขตพื้นที่ เขต 17 และโรงเรียนมัธยมวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปชี้แจงวัตถุประสงค์และอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบอิสระ จากนั้นเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนในวันเดียวกัน และตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของแบบสอบถามทุกฉบับก่อนออกจากพื้นที่ ถ้าแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างใดมีคำตอบไม่สมบูรณ์ จะให้กลุ่มตัวอย่างตอบเพิ่มเติมให้สมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน โดยนำแบบสอบถามทั้งหมดที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติ ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียน วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาโดยการวิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ

2. ความกตัญญูกตเวทีของนักเรียน วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาโดยการวิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง และสัมพันธภาพภายในครอบครัว วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยการวิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ทดสอบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ F-test และกรณีที่พบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จะวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe′)

5. ทดสอบความแตกต่างระหว่างปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง และสัมพันธภาพภายในครอบครัว กับความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน คือ F-test และกรณีที่พบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ เชฟเฟ่ (Scheffe′)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏราไพพรรณี

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าความถี่ ค่าร้อยละ

1.2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไปกับความกตัญญูกตเวที ด้วย F-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3.2 วิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe′) กรณีทดสอบด้วย F-test แล้วพบว่าค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 4
การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของการวิเคราะห์ในครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ดังต่อไปนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
p	แทน	ความน่าจะเป็นของค่าสถิติ
F	แทน	ค่าสถิติเปรียบเทียบค่าความแปรปรวน
MS	แทน	ค่า Mean Squares
SS	แทน	ค่า Sum of Squares
df	แทน	ค่า Degree of Freedom
*	แทน	ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยการวิเคราะห์หาค่าความถี่และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ความกตัญญูกตเวทีต่อบุคคล และต่อสถาบัน วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านครอบครัวเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง และสัมพันธภาพภายในครอบครัว วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคล การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง และสัมพันธภาพภายในครอบครัว กับความกตัญญูกตเวที วิเคราะห์โดยการทดสอบความแตกต่างด้วยค่า F-test และความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe′

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาโดยการวิเคราะห์หาค่าความถี่และค่าร้อยละ รายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกเป็นรายด้าน

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (n = 147)	ร้อยละ (100.00)
1. อาชีพของผู้ปกครอง		
เกษตรกรรม	92	62.58
รับจ้างเอกชน	28	19.05
ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว	24	16.33
รับราชการ	2	1.36
อื่น ๆ	1	0.68
2. ประเภทของครอบครัว		
อาศัยอยู่กับบิดาและมารดา	72	48.99
อาศัยอยู่กับญาติ	38	25.85
อาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดา	32	21.77
อาศัยอยู่กับพี่หรือน้อง	3	2.04
อาศัยอยู่กับบุคคลอื่นที่ไม่ได้เป็นญาติ	2	1.36
3. การไปวัดทำบุญ		
ไปทุกวันเทศกาลทางศาสนา	51	34.70
ไปทุกวันพระ	45	30.61
ไปทุกวันพระใหญ่	45	30.61

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 1 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (n = 147)	ร้อยละ (100.00)
ไม่เคยไป	5	3.40
ไปทุกวัน	1	0.68
4. การรักษาศีล 5		
ไม่เคยรักษาศีล	50	34.01
รักษาศีลทุกวันเทศกาลทางศาสนา	31	21.09
รักษาศีลทุกวันพระใหญ่	29	19.73
รักษาศีลทุกวันพระ	26	17.69
รักษาศีลทุกวัน	11	7.48
5. การนั่งสมาธิ		
ไม่เคยนั่งสมาธิ	79	53.75
นั่งสมาธิทุกวันเทศกาลทางศาสนา	30	20.41
นั่งสมาธิทุกวันพระ	18	12.24
นั่งสมาธิทุกวันพระใหญ่	12	8.16
นั่งสมาธิทุกวัน	8	5.44

จากตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกเป็นรายด้าน ปรากฏผลดังนี้

ด้านอาชีพของผู้ปกครอง พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษามากกว่าครึ่ง ร้อยละ 62.58 มีผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกรรม รองลงมา มีอาชีพรับจ้างเอกชน ร้อยละ 19.05 และค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 16.33

ด้านประเภทของครอบครัว พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาเกือบครึ่ง ร้อยละ 49.99 อาศัยอยู่กับบิดาและมารดา รองลงมา อาศัยอยู่กับญาติ ร้อยละ 25.85 และอาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดา ร้อยละ 21.77

ด้านการไปวัดทำบุญ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษามากกว่าหนึ่งในสี่ ร้อยละ 34.70 ไปวัดทำบุญทุกวันเทศกาลทางศาสนา รองลงมา ไปทุกวันพระ ร้อยละ 30.61 และไปทุกวันพระใหญ่ ร้อยละ 30.61

ด้านการรักษาศีล 5 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษามากกว่าหนึ่งในสี่ ร้อยละ 34.01 ไม่เคยรักษาศีล 5 รองลงมา รักษาศีลทุกวันเทศกาลทางศาสนา ร้อยละ 21.09 และรักษาศีลทุกวันพระใหญ่ ร้อยละ 19.73

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ด้านการนั่งสมาธิ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษามากกว่าครึ่ง ร้อยละ 53.75 ไม่เคยนั่งสมาธิรองลงมา นั่งสมาธิทุกวันเทศกาลทางศาสนา ร้อยละ 20.41 และนั่งสมาธิทุกวันพระ ร้อยละ 12.24

ตอนที่ 2 ความกตัญญูกตเวทีต่อบุคคล และต่อสถาบัน วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดเขาสุกิม

ภาพรวม	(n=147)			
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
ความกตัญญูกตเวทีต่อบุคคล	3.78	0.34	มาก	2
ความกตัญญูกตเวทีต่อสถาบัน	3.82	0.40	มาก	1
รวม	3.80	0.25	มาก	

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความกตัญญูกตเวที พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดเขาสุกิม มีความกตัญญูกตเวทีในภาพรวมในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ความกตัญญูกตเวทีต่อสถาบัน ($\overline{X}$ = 3.82) ความกตัญญูกตเวทีต่อบุคคล ($\overline{X}$ = 3.78)

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความกตัญญูกตเวทีต่อบุคคลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดเขาสุกิม จำแนกเป็นรายข้อ

ความกตัญญูกตเวทีต่อบุคคล	(n=147)			
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ในวันขึ้นปีใหม่นักเรียนพากันไปอวยพรให้กับครูประจำชั้น	3.66	0.62	มาก	6
2. เชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา	3.90	0.75	มาก	4
3. ดูแลมารดาบิดาเมื่อท่านเจ็บป่วย	3.95	0.84	มาก	3

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 3 (ต่อ)

ความกตัญญูกตเวทีต่อบุคคล	(n=147)			
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
5. ให้ของขวัญแก่มารดาบิดาในโอกาสพิเศษ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันพ่อวันแม่ เป็นต้น	4.43	0.55	มาก	1
6. ช่วยคุณครูถือของ อุปกรณ์การเรียน เมื่อเห็นท่านถือของหนัก	3.76	0.59	มาก	7
7. เป็นคนมีนิสัยมัธยัสถ์ รู้จักใช้เงินในสิ่งที่จำเป็น	3.33	0.62	ปานกลาง	10
8. ช่วยมารดาบิดาทำงานโดยไม่ต้องเรียกใช้	3.54	0.66	มาก	8
9. พูดคุยกับมารดาบิดาด้วยกิริยามารยาทสุภาพเรียบร้อย	3.41	0.49	ปานกลาง	9
10. กล่าวคำขอบคุณทุกครั้งเมื่อมีผู้ให้ความช่วยเหลือหรือให้สิ่งของ	3.80	0.44	มาก	5
รวม	3.78	0.34	มาก	

จากตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความกตัญญูกตเวทีต่อบุคคล พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดเขาสุกิม มีความกตัญญูกตเวทีต่อบุคคลโดยรวมในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.78) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ยกเว้นเป็นคนมีนิสัยมัธยัสถ์ รู้จักใช้เงินในสิ่งที่จำเป็นและพูดคุยกับมารดาบิดาด้วยกิริยามารยาทสุภาพเรียบร้อยอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยสามลำดับแรก ได้แก่ ให้ของขวัญแก่มารดาบิดาในโอกาสพิเศษ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันพ่อวันแม่ เป็นต้น ($\overline{X}$ = 4.43) รดน้ำญาติผู้ใหญ่ในวันสงกรานต์ ($\overline{X}$ = 4.05) ดูแลมารดาบิดาเมื่อท่านเจ็บป่วย ($\overline{X}$ = 3.95)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความกตัญญูกตเวทีต่อสถาบันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดเขาสุกิม จำแนกเป็นรายข้อ

ความกตัญญูกตเวทีต่อสถาบัน	(n=147)			
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ช่วยเหลือจัดเตรียมงานของวัด หมู่บ้าน เมื่อมีการจัดงานต่าง ๆ	3.99	0.61	มาก	2
2. อาสาช่วยเหลืองานโรงเรียน เช่น ปลูกต้นไม้รอบ ๆ รั้วโรงเรียน	4.01	0.61	มาก	1
3. ยกมือไหว้ เมื่อเจอพระภิกษุเคยสั่งสอนเรามา	3.93	0.79	มาก	3
4. ช่วยเหลือบำเพ็ญประโยชน์เนื่องในวันสำคัญเช่น ช่วย ขุดคลองระบายน้ำเสียรอบ ๆ โรงเรียน	4.01	0.71	มาก	1
5. ร่วมทำบุญตักบาตรในเทศกาลและวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันเข้าพรรษา เป็นต้น	3.70	0.61	มาก	6
6. ให้ความร่วมมือ เมื่อโรงเรียนจัดงานและขอความร่วมมือจากนักเรียนมาช่วยงานต่าง ๆ เช่น เสิร์ฟอาหาร ล้างจาน เป็นต้น	3.88	0.52	มาก	4
7. ทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับในวันสำคัญต่าง ๆ เช่น เวียนเทียนที่วัดในวันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา เป็นต้น	3.76	0.59	มาก	5
8. ทำบุญทอดกฐิน ทอดผ้าป่า เพื่อสร้างวัด สร้างโรงเรียน	3.69	0.62	มาก	7
9. ช่วยเหลือทำความสะอาดวัด โรงเรียน สถานที่สำคัญของหมู่บ้าน	3.63	0.63	มาก	8
10. ช่วยเหลืองานบุญของวัดในหมู่บ้าน เช่น เทศกาลเข้าพรรษา	3.63	0.63	มาก	8
รวม	3.82	0.40	มาก	

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

จากตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความกตัญญูกตเวทีต่อสถาบัน พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษามีความกตัญญูกตเวทีต่อสถาบันโดยรวมในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.82) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย สามลำดับแรก ได้แก่ อาสาช่วยเหลืองานโรงเรียน เช่น ปลูกต้นไม้รอบ ๆ รั้วโรงเรียนและช่วยเหลือบำเพ็ญประโยชน์เนื่องในวันสำคัญเช่น ช่วย ขุดคลองระบายน้ำเสียรอบ ๆ โรงเรียน ($\overline{X}$ = 4.01) ช่วยเหลือจัดเตรียมงานของวัด หมู่บ้าน เมื่อมีการจัดงานต่าง ๆ ($\overline{X}$ = 3.99) ยกมือไหว้เมื่อเจอพระภิกษุเคยสั่งสอนเรามา ($\overline{X}$ = 3.93)

ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านครอบครัวเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง และสัมพันธภาพภายในครอบครัว วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดเขาสุกิม

ปัจจัยด้านครอบครัว	(n=147)			
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง	3.88	0.62	มาก	1
สัมพันธภาพภายในครอบครัว	3.83	0.87	มาก	2
รวม	3.85	0.63	มาก	

จากตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยด้านครอบครัว พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนวัดเขาสุกิม มีปัจจัยด้านครอบครัวโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.85) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง ($\overline{X}$ = 3.88) สัมพันธภาพภายในครอบครัว ($\overline{X}$ = 3.83)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยด้านครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดเขาสุกิม ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง จำแนกเป็นรายข้อ

การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง	(n=147)			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ผู้ปกครองย้ำอยู่เสมอ ให้นักเรียนแสดงความเคารพต่อปู่ ย่า ตา ยาย ในทุกครั้งที่พบและจากกัน	4.27	0.82	มาก	2
2. ผู้ปกครองสอนให้นักเรียนแสดงความขอบคุณบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือเรา ถึงแม้บุคคลนั้นจะมีฐานะต่ำกว่าเรา	4.37	0.75	มาก	1
3. ผู้ปกครองมักพานักเรียนและพี่น้องไปพบเยี่ยมและพูดคุยกับ ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นประจำ	3.63	1.04	มาก	6
4. เมื่อปู่ ย่า ตา ยาย ไหว้วานให้ผู้ปกครองทำกิจธุระใดให้ผู้ปกครองจะรีบทำให้ทันที	4.03	0.77	มาก	3
5. หากผู้ปกครองทราบว่าทางโรงเรียนต้องการความช่วยเหลือในเรื่องใด ถ้าผู้ปกครองสามารถทำได้ก็จะทำให้ทันที	3.79	0.91	มาก	5
6. หากปู่ ย่า ตา ยาย ไม่สบายผู้ปกครองของนักเรียนจะคอยดูแล อย่างดี	4.27	0.87	มาก	2
7. ผู้ปกครองพานักเรียนไปอวยพรวันเกิดให้กับปู่ ย่า ตา ยายทุกปี	3.50	1.12	ปานกลาง	7
8. ในช่วงปิดภาคเรียน ผู้ปกครองพานักเรียนและพี่น้องไปพักอยู่กับ ปู่ ย่า ตา ยาย เพื่อคอยดูแลช่วยเหลือและเป็นเพื่อนคุย	3.63	1.10	มาก	6
9. ผู้ปกครองจะพาปู่ ย่า ตา ยายไปเที่ยวพักผ่อนนอกสถานที่เมื่อมีโอกาส	3.50	1.13	ปานกลาง	7
10. ช่วงเทศกาลวันสำคัญ เช่น วันสงกรานต์ วันแม่ ผู้ปกครองจะพานักเรียนไปเยี่ยมปู่ ย่า ตา ยาย	3.80	1.14	มาก	4
รวม	3.88	0.62	มาก	

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

จากตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยด้านครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดเขาสุกิม ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษามีความคิดเห็นด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.88) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ยกเว้นผู้ปกครองพานักเรียนไปอวยพรวันเกิดให้กับปู่ ย่า ตา ยายทุกปี และผู้ปกครองจะพาปู่ ย่า ตา ยายไปเที่ยวพักผ่อนนอกสถานที่ เมื่อมีโอกาส อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยสามลำดับแรก ได้แก่ ผู้ปกครองสอนให้นักเรียนแสดงความขอบคุณบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือเรา ถึงแม้บุคคลนั้นจะมีฐานะต่ำกว่าเรา ($\overline{X}$ = 4.37) ผู้ปกครองย้ำอยู่เสมอให้นักเรียนแสดงความเคารพต่อปู่ ย่า ตา ยาย ในทุกครั้งที่พบและจากกันและหากปู่ ย่า ตา ยายไม่สบายผู้ปกครองของนักเรียนจะคอยดูแลอย่างดี ($\overline{X}$ = 4.27) เมื่อปู่ ย่า ตา ยาย ไหว้วานให้ผู้ปกครองทำกิจธุระใดให้ผู้ปกครองจะรีบทำให้ทันที ($\overline{X}$ = 4.03)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และปัจจัยด้านครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดเขาสุกิม ด้านสัมพันธภาพภายในครอบครัว จำแนกเป็นรายข้อ

สัมพันธภาพภายในครอบครัว	(n=147)			
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. วันหยุดนักเรียนมักจะช่วยแม่ทำงานบ้านร่วมกับทุกคนในครอบครัว	3.99	1.14	มาก	3
2. หากวันใดที่นักเรียนจะต้องกลับบ้านผิดเวลา นักเรียนจะรีบโทรศัพท์บอกผู้ปกครองทันที เพื่อไม่ให้ท่านเป็นห่วง	4.07	1.09	มาก	2
3. ถ้าวันใดที่นักเรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนไป ผู้ปกครองจะสังเกตเห็นและซักถามนักเรียน	3.86	1.13	มาก	5
4. นักเรียนและพี่น้องคุยกันว่า เราจะพยายามไม่ทะเลาะกันเพราะไม่อยากให้พ่อแม่ไม่สบายใจ	3.48	1.21	ปานกลาง	10
5. นักเรียนและพี่น้องมักนำเรื่องที่พบในชีวิตประจำวันทั้งเรื่องที่ควรยึดเป็นตัวอย่าง และไม่ควรยึดเป็นตัวอย่างมาเล่าสู่กันฟังภายในครอบครัวอยู่เสมอ	3.63	1.18	มาก	8

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 7 (ต่อ)

สัมพันธภาพภายในครอบครัว	(n=147)			
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
6. หากผู้ปกครองไม่สบาย นักเรียนและพี่น้องจะคอยดูแลอย่างดี	3.96	1.12	มาก	4
7. เมื่อคนในครอบครัวนักเรียนมีเรื่องไม่เข้าใจกัน ครอบครัวเราจะค่อย ๆ พูดจาและฟังเหตุผลของกันและกัน	3.60	1.17	มาก	9
8. เมื่อใดก็ตามที่นักเรียนไม่สบายใจ คนที่นักเรียนคิดจะปรึกษาเป็นอันดับแรกคือ ผู้ปกครอง	3.78	1.24	มาก	7
9. นักเรียนไม่เคยทำตัวเหลวไหลเพราะไม่อยากให้ผู้ปกครองต้องเดือดร้อนใจ	3.80	1.16	มาก	6
10. ผู้ปกครองมักยกตัวอย่างคนที่ทำความดีในเรื่องต่าง ๆ ว่าเป็นการกระทำที่ควรยึดถือปฏิบัติตามให้คนในครอบครัวฟัง	4.13	1.08	มาก	1
รวม	3.83	0.87	มาก	

จากตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยด้านครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดเขาสุกิม ด้านสัมพันธภาพภายในครอบครัว พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษามีสัมพันธภาพภายในครอบครัว โดยรวมในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.83) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ยกเว้น นักเรียนและพี่น้องคุยกันว่าเราจะพยายามไม่ทะเลาะกันเพราะไม่อยากให้พ่อแม่ไม่สบายใจ อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยสามลำดับแรก ได้แก่ ผู้ปกครองมักยกตัวอย่างคนที่ทำความดีในเรื่องต่าง ๆ ว่าเป็นการกระทำที่ควรยึดถือปฏิบัติตามให้คนในครอบครัวฟัง ($\overline{X}$ = 4.13) หากวันใดที่นักเรียนจะต้องกลับบ้านผิดเวลา นักเรียนจะรีบโทรศัพท์บอกผู้ปกครองทันทีเพื่อไม่ให้ท่านเป็นห่วง ($\overline{X}$ = 4.07) วันหยุดนักเรียนมักจะช่วยแม่ทำงานบ้านร่วมกับทุกคนในครอบครัว ($\overline{X}$ = 3.99)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคล การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง และสัมพันธภาพภายในครอบครัว กับความกตัญญูกตเวที วิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบความแตกต่างด้วยค่า F-test และความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe′

ตาราง 8 เปรียบเทียบความแตกต่างของความกตัญญูกตเวที จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง

ความกตัญญูกตเวที	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ความกตัญญูกตเวที	ระหว่างกลุ่ม	0.53	4	0.13	1.61	0.18
โดยรวม	ภายในกลุ่ม	11.68	142	0.08		
	รวม	12.21	146			
ความกตัญญูกตเวที	ระหว่างกลุ่ม	0.60	4	0.15	1.84	0.12
ต่อบุคคล	ภายในกลุ่ม	11.53	142	0.08		
	รวม	12.13	146			
ความกตัญญูกตเวที	ระหว่างกลุ่ม	0.51	4	0.13	0.95	0.44
ต่อสถาบัน	ภายในกลุ่ม	19.25	142	0.14		
	รวม	19.77	146			

จากตาราง 8 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความกตัญญูกตเวที จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีอาชีพของผู้ปกครองต่างกัน มีความกตัญญูกตเวทีไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ก็พบว่า อาชีพของผู้ปกครองไม่มีผลต่อความกตัญญูกตเวทีในทุกด้าน เช่นเดียวกัน

ตาราง 9 เปรียบเทียบความแตกต่างของความกตัญญูกตเวที จำแนกตามประเภทของครอบครัว

ความกตัญญูกตเวที	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ความกตัญญูกตเวที	ระหว่างกลุ่ม	0.35	4	0.09	1.05	0.38
โดยรวม	ภายในกลุ่ม	11.86	142	0.08		
	รวม	12.21	146			

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 9 (ต่อ)

ความกตัญญูกตเวที	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ความกตัญญูกตเวที	ระหว่างกลุ่ม	0.77	4	0.19	2.41	0.05
ต่อบุคคล	ภายในกลุ่ม	11.35	142	0.08		
	รวม	12.13	146			
ความกตัญญูกตเวที	ระหว่างกลุ่ม	0.18	4	0.05	0.32	0.86
ต่อสถาบัน	ภายในกลุ่ม	19.59	142	0.14		
	รวม	19.77	146			

จากตาราง 9 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความกตัญญูกตเวที จำแนกตามประเภทของครอบครัว พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีประเภทของครอบครัวต่างกัน มีความกตัญญูกตเวทีไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ก็พบว่า ประเภทของครอบครัวไม่มีผลต่อความกตัญญูกตเวทีในทุกด้าน เช่นเดียวกัน

ตาราง 10 เปรียบเทียบความแตกต่างของความกตัญญูกตเวที จำแนกตามการไปวัดทำบุญ

ความกตัญญูกตเวที	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ความกตัญญูกตเวที	ระหว่างกลุ่ม	0.41	4	0.10	1.24	0.30
โดยรวม	ภายในกลุ่ม	11.80	142	0.08		
	รวม	12.21	146			
ความกตัญญูกตเวที	ระหว่างกลุ่ม	0.14	4	0.04	0.43	0.79
ต่อบุคคล	ภายในกลุ่ม	11.98	142	0.08		
	รวม	12.13	146			
ความกตัญญูกตเวที	ระหว่างกลุ่ม	1.13	4	0.28	2.16	0.08
ต่อสถาบัน	ภายในกลุ่ม	18.63	142	0.13		
	รวม	19.77	146			

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

จากตาราง 10 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความกตัญญูกตเวที จำแนกตามการไปวัดทำบุญ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีลักษณะการไปวัดทำบุญต่างกัน

มีความกตัญญูกตเวทีไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ก็พบว่า การไปวัดทำบุญไม่มีผลต่อความกตัญญูกตเวทีในทุกด้าน เช่นเดียวกัน

ตาราง 11 เปรียบเทียบความแตกต่างของความกตัญญูกตเวที จำแนกตามการรักษาศีล 5

ความกตัญญูกตเวที	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ความกตัญญูกตเวที	ระหว่างกลุ่ม	0.17	4	0.04	0.51	0.73
โดยรวม	ภายในกลุ่ม	12.04	142	0.09		
	รวม	12.21	146			
ความกตัญญูกตเวที	ระหว่างกลุ่ม	0.18	4	0.05	0.55	0.70
ต่อบุคคล	ภายในกลุ่ม	11.94	142	0.08		
	รวม	12.13	146			
ความกตัญญูกตเวที	ระหว่างกลุ่ม	0.68	4	0.17	1.27	0.29
ต่อสถาบัน	ภายในกลุ่ม	19.09	142	0.13		
	รวม	19.77	146			

จากตาราง 11 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความกตัญญูกตเวที จำแนกตามการรักษาศีล 5 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีการรักษาศีล 5 ต่างกันมีความกตัญญูกตเวทีไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ก็พบว่า การรักษาศีล 5 ไม่มีผลต่อความกตัญญูกตเวทีในทุกด้าน เช่นเดียวกัน

ตาราง 12 เปรียบเทียบความแตกต่างของความกตัญญูกตเวที จำแนกตามการนั่งสมาธิ

ความกตัญญูกตเวที	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ความกตัญญูกตเวที	ระหว่างกลุ่ม	0.55	4	0.14	1.67	0.16
โดยรวม	ภายในกลุ่ม	11.66	142	0.08		
	รวม	12.21	146			
ความกตัญญูกตเวที	ระหว่างกลุ่ม	0.27	4	0.07	0.81	0.52
ต่อบุคคล	ภายในกลุ่ม	11.86	142	0.08		
	รวม	12.13	146			

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 12 (ต่อ)

ความกตัญญูกตเวที	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ความกตัญญูกตเวที	ระหว่างกลุ่ม	1.35	4	0.34	2.60	0.04*
ต่อสถาบัน	ภายในกลุ่ม	18.42	142	0.13		
	รวม	19.77	146			

* p < .05

จากตาราง 12 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความกตัญญูกตเวทีจำแนกตามการนั่งสมาธิ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีการนั่งสมาธิต่างกันมีความกตัญญูกตเวทีไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ ความกตัญญูกตเวทีต่อสถาบัน ดังนั้นจึงได้ทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe′ ปรากฏผลดังตาราง 13

ตาราง 13 เปรียบเทียบความแตกต่างของความกตัญญูกตเวทีต่อสถาบัน จำแนกตามการนั่งสมาธิเป็นรายคู่

การนั่งสมาธิ		นั่งสมาธิทุกวันพระ	นั่งสมาธิทุกวัน	ไม่เคยนั่งสมาธิ	ทุกวันเทศกาลทางศาสนา	ทุกวันพระใหญ่
ความกตัญญูกตเวทีต่อสถาบัน	$\bar{X}$	1.37	1.63	1.63	1.69	1.72
นั่งสมาธิทุกวันพระ	1.37	-	0.26	0.26*	0.32*	0.35*
นั่งสมาธิทุกวัน	1.63		-	0.00	0.06	0.09
ไม่เคยนั่งสมาธิ	1.63			-	0.06	0.09
นั่งสมาธิทุกวันเทศกาลทางศาสนา	1.69				-	0.03
นั่งสมาธิทุกวันพระใหญ่	1.72					-

* p < .05

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

จากตาราง 13 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความกตัญญูกตเวทีต่อสถาบัน จำแนกตามการนั่งสมาธิ เป็นรายคู่ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีการนั่งสมาธิต่างกันมีความกตัญญูกตเวทีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 คู่ โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีการนั่งสมาธิทุกวันพระใหญ่ ทุกวันเทศกาลทางศาสนา และไม่เคยนั่งสมาธิมีความกตัญญูกตเวทีต่อสถาบันมากกว่านักเรียนที่มีการนั่งสมาธิทุกวันพระ

ตาราง 14 เปรียบเทียบความแตกต่างของความกตัญญูกตเวที จำแนกตามปัจจัยด้านครอบครัวเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง

ความกตัญญูกตเวที	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ความกตัญญูกตเวที	ระหว่างกลุ่ม	1.26	2	0.63	8.26	.00*
โดยรวม	ภายในกลุ่ม	10.95	144	0.08		
	รวม	12.21	146			
ความกตัญญูกตเวที	ระหว่างกลุ่ม	0.97	2	0.49	6.29	.00*
ต่อบุคคล	ภายในกลุ่ม	11.15	144	0.08		
	รวม	12.13	146			
ความกตัญญูกตเวที	ระหว่างกลุ่ม	2.00	2	1.00	8.11	.00*
ต่อสถาบัน	ภายในกลุ่ม	17.77	144	0.12		
	รวม	19.77	146			

* $p < .05$

จากตาราง 14 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความกตัญญูกตเวทีจำแนกตามปัจจัยด้านครอบครัวเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองต่างกันมีความกตัญญูกตเวทีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 2 ด้าน ได้แก่ ความกตัญญูกตเวทีต่อบุคคล และต่อสถาบัน ดังนั้นจึงได้ทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe′ ปรากฏผลดังตาราง 15

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 15 เปรียบเทียบความแตกต่างของความกตัญญูกตเวที จำแนกตามการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง เป็นรายคู่

การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง		ไม่ดี	ปานกลาง	ดี
ความกตัญญูกตเวทีโดยรวม	$\bar{X}$	1.00	1.55	1.67
ไม่ดี	1.00	-	0.55*	0.67*
ปานกลาง	1.55		-	0.12*
ดี	1.67			-
ความกตัญญูกตเวทีต่อบุคคล	$\bar{X}$	0.95	1.61	1.65
ไม่ดี	0.95	-	0.66*	0.70*
ปานกลาง	1.61		-	0.04
ดี	1.65			-
ความกตัญญูกตเวทีต่อสถาบัน	$\bar{X}$	1.05	1.49	1.69
ไม่ดี	1.05	-	0.44	0.64*
ปานกลาง	1.49		-	0.21*
ดี	1.69			-

* $p < .05$

จากตาราง 15 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความกตัญญูกตเวทีโดยรวม จำแนกตามการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง เป็นรายคู่ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองต่างกันมีความกตัญญูกตเวทีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 คู่ โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองในระดับดีหรือปานกลางมีความกตัญญูกตเวทีมากกว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองปฏิบัติตนในระดับไม่ดี และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองในระดับดีมีความกตัญญูกตเวทีมากกว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองปฏิบัติตนในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านความกตัญญูกตเวทีต่อบุคคล พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองต่างกันมีความกตัญญูกตเวทีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

จำนวน 2 คู่ โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองในระดับดีหรือปานกลางมีความกตัญญูกตเวทีมากกว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองปฏิบัติตนในระดับไม่ดี

ด้านความกตัญญูกตเวทีต่อสถาบัน พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองต่างกันมีความกตัญญูกตเวทีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 คู่ โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองในระดับดีมีความกตัญญูกตเวทีมากกว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองปฏิบัติตนในระดับไม่ดี และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองในระดับดีมีความกตัญญูกตเวทีมากกว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองปฏิบัติตนในระดับปานกลาง

ตาราง 16 เปรียบเทียบความแตกต่างของความกตัญญูกตเวที จำแนกตามปัจจัยด้านครอบครัวเกี่ยวกับสัมพันธภาพภายในครอบครัว

ความกตัญญูกตเวที	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ความกตัญญูกตเวที	ระหว่างกลุ่ม	0.00	2	0.00	0.01	.99
โดยรวม	ภายในกลุ่ม	12.21	144	0.09		
	รวม	12.21	146			
ความกตัญญูกตเวที	ระหว่างกลุ่ม	0.09	2	0.04	0.53	.59
ต่อบุคคล	ภายในกลุ่ม	12.04	144	0.08		
	รวม	12.13	146			
ความกตัญญูกตเวที	ระหว่างกลุ่ม	0.06	2	0.03	0.23	.80
ต่อสถาบัน	ภายในกลุ่ม	19.71	144	0.14		
	รวม	19.77	146			

จากตาราง 16 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความกตัญญูกตเวที จำแนกตามปัจจัยด้านครอบครัวเกี่ยวกับสัมพันธภาพภายในครอบครัว พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีสัมพันธภาพภายในครอบครัวต่างกันมีความกตัญญูกตเวทีไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สัมพันธภาพภายในครอบครัวไม่มีผลต่อความกตัญญูกตเวทีในทุกด้าน เช่นเดียวกัน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 5
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรีครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) แบบตัดขวาง (Cross – Sectional Design) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัวกับความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนมัธยมวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี ปีการศึกษา 2555 จำนวน 232 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี ปีการศึกษา 2555 จำนวน 147 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งลักษณะของแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 ความกตัญญูกตเวที

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏราไพพรรณี

ส่วนที่ 3 การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง

ส่วนที่ 4 สัมพันธภาพภายในครอบครัว

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์และการอำนวยความสะดวกถึงสำนักงานเขตพื้นที่ เขต 17 และโรงเรียนมัธยมวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้อำนวยความสะดวก และผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปชี้แจงวัตถุประสงค์ อธิบายวิธีการตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบอิสระ จากนั้นเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนในวันเดียวกัน และตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของแบบสอบถามทุกฉบับก่อนออกจากพื้นที่ ถ้าแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างใดมีคำตอบไม่สมบูรณ์ จะให้กลุ่มตัวอย่างตอบเพิ่มเติมให้สมบูรณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้กำหนดขั้นตอน โดยนำแบบสอบถามทั้งหมดที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติ ดังนี้

4.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียน วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาโดยการวิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ

4.2 ความกตัญญูกตเวทีของนักเรียน วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาโดยการวิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง และสัมพันธภาพภายในครอบครัว วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยการวิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.4 ทดสอบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ F-test และกรณีที่พบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จะวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe′)

4.5 ทดสอบความแตกต่างระหว่างปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง และสัมพันธภาพภายในครอบครัว กับความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน คือ F-test และกรณีที่พบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จะวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ เชฟเฟ่ (Scheffe′)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษา ความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี สามารถสรุปสาระสำคัญของผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษามากกว่าครึ่ง ร้อยละ 62.59 มีผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกรรม เกือบครึ่ง ร้อยละ 49.98 อาศัยอยู่กับบิดาและมารดา หนึ่งในสี่ ร้อยละ 34.69 ไปวัดทำบุญทุกวันเทศกาลทางศาสนา มากกว่าหนึ่งในสี่ ร้อยละ 34.01 ไม่เคยรักษาศีล 5 และมากกว่าครึ่ง ร้อยละ 53.74 ไม่เคยนั่งสมาธิ

2. ความกตัญญูกตเวที พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดเขาสุกิม มีความกตัญญูกตเวทีในภาพรวมในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ความกตัญญูกตเวทีต่อสถาบัน ($\overline{X}$ = 3.82) ความกตัญญูกตเวทีต่อบุคคล ($\overline{X}$ = 3.78)

2.1 ความกตัญญูกตเวทีต่อบุคคล พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดเขาสุกิม มีความกตัญญูกตเวทีต่อบุคคล โดยรวมในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.78) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ยกเว้นเป็นคนมีนิสัยมัธยัสถ์ รู้จักใช้เงินในสิ่งที่จำเป็นและพูดคุยกับมารดาบิดาด้วยกิริยามารยาทสุภาพเรียบร้อย อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย สามลำดับแรก ได้แก่ ให้ของขวัญแก่มารดาบิดาในโอกาสพิเศษ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันพ่อวันแม่ เป็นต้น ($\overline{X}$ = 4.43) รดน้ำญาติผู้ใหญ่ในวันสงกรานต์ ($\overline{X}$ = 4.05) ดูแลมารดาบิดาเมื่อท่านเจ็บป่วย ($\overline{X}$ = 3.95)

2.2 ความกตัญญูกตเวทีต่อสถาบัน พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดเขาสุกิม มีความกตัญญูกตเวทีต่อสถาบันโดยรวมในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.82) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยสามลำดับแรก ได้แก่ อาสาช่วยเหลืองานโรงเรียน เช่น ปลูกต้นไม้รอบ ๆ รั้วโรงเรียนและช่วยเหลือบำเพ็ญประโยชน์เนื่องในวันสำคัญ เช่น ช่วย ขุดคลองระบายน้ำเสียรอบ ๆ โรงเรียน ($\overline{X}$ = 4.01) ช่วยเหลือจัดเตรียมงานของวัดหมู่บ้านเมื่อมีการจัดงานต่าง ๆ ($\overline{X}$ = 3.99) ยกมือไหว้ เมื่อเจอพระภิกษุเคยสั่งสอนเรามา ($\overline{X}$ = 3.93)

3. ปัจจัยด้านครอบครัว พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดเขาสุกิม มีปัจจัยด้านครอบครัวโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.85) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง ($\overline{X}$ = 3.88) สัมพันธภาพภายในครอบครัว ($\overline{X}$ = 3.83)

3.1 การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษามีความคิดเห็นด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.88)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ยกเว้นผู้ปกครองพานักเรียนไปอวยพรวันเกิดให้กับปู่ ย่า ตา ยายทุกปี และผู้ปกครองจะพาปู่ ย่า ตา ยายไปเที่ยวพักผ่อนนอกสถานที่เมื่อมีโอกาส อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยสามลำดับแรก ได้แก่ ผู้ปกครองสอนให้นักเรียนแสดงความขอบคุณบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือเรา ถึงแม้บุคคลนั้นจะมีฐานะต่ำกว่าเรา ($\overline{X}$ = 4.37) ผู้ปกครองย้ำอยู่เสมอ ให้นักเรียนแสดงความเคารพต่อปู่ ย่า ตา ยาย ในทุกครั้งที่พบและจากกันและหากปู่ ย่า ตา ยาย ไม่สบาย ผู้ปกครองของนักเรียนจะคอยดูแลอย่างดี ($\overline{X}$ = 4.27) เมื่อปู่ ย่า ตา ยาย ไหว้วานให้ผู้ปกครองทำกิจธุระใดให้ผู้ปกครองจะรีบทำให้ทันที ($\overline{X}$ = 4.03)

3.2 สัมพันธภาพภายในครอบครัว พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษามีสัมพันธภาพภายในครอบครัว โดยรวมในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.83) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ยกเว้น นักเรียนและพี่น้องคุยกันว่า เราจะพยายามไม่ทะเลาะกันเพราะไม่อยากให้พ่อแม่ไม่สบายใจ อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยสามลำดับแรก ได้แก่ ผู้ปกครองมักยกตัวอย่างคนที่ทำความดีในเรื่องต่าง ๆ ว่าเป็นการกระทำที่ควรยึดถือปฏิบัติตาม ให้คนในครอบครัวฟัง ($\overline{X}$ = 4.13) หากวันใดที่นักเรียนจะต้องกลับบ้านผิดเวลา นักเรียนจะรีบโทรศัพท์บอกผู้ปกครองทันทีเพื่อไม่ให้ท่านเป็นห่วง ($\overline{X}$ = 4.07) วันหยุดนักเรียนมักจะช่วยแม่ทำงานบ้านร่วมกับทุกคนในครอบครัว ($\overline{X}$ = 3.99)

4. เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคล การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง และสัมพันธภาพภายในครอบครัว พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองต่างกันมีความกตัญญูกตเวทีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนที่มีอาชีพของผู้ปกครอง ประเภทของครอบครัว การไปวัดทำบุญ การรักษาศีล 5 การนั่งสมาธิ และสัมพันธภาพภายในครอบครัวต่างกันมีความกตัญญูกตเวทีไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ 7 ประเด็น ดังที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งในการวิจัย ครั้งนี้สามารถอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

อาชีพของผู้ปกครอง เป็นการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้ในการเลี้ยงดูจุนเจือครอบครัว เพื่อให้ครอบครัวสามารถดำรงอยู่ได้อย่างปกติสุข ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้พบว่า นักเรียนที่มีอาชีพของผู้ปกครองต่างกันมีความกตัญญูกตเวทีไม่แตกต่างกัน เป็นเพราะว่าสภาพพื้นที่ที่ศึกษาเป็นสังคมแบบชนบท ผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ดังนั้นเวลาในการประกอบอาชีพของผู้ปกครองจะตรงกับเวลาที่นักเรียนไปโรงเรียน เมื่อถึงเวลาเลิกเรียนก็เป็นเวลาเดียวกับ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ที่ผู้ปกครองเลิกงาน จึงกลับมาเจอกันพร้อมหน้า ทำให้ครอบครัวมีเวลาในการอบรมสั่งสอนบุตรหลานอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดของไสว มาลาทอง (2542 : 79) กล่าวว่า บุตรธิดาที่ดีย่อมมีความกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดาของตน ศิษย์ที่ดีย่อมมีความกตัญญูกตเวทีรู้คุณครูอาจารย์และทำการตอบแทนด้วยความเคารพ ประชาชนพลเมืองที่ดีย่อมมีความกตัญญูกตเวทีต่อพระมหากษัตริย์ที่ปกครองประเทศชาติโดยธรรมเพื่อให้เกิดความสงบสุขต่อประสพนิกรทั่วไป พุทธบริษัททั้ง 4 ที่ดีย่อมจะต้องมีความกตัญญูกตเวทีต่อพระพุทธเจ้าผู้ทรงพระมหากรุณาธิคุณในการสั่งสอนให้พุทธบริษัทรู้จักบาปบุญ คุณโทษ ประโยชน์ และสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ สิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำ ให้รู้จักรับผิดชอบชั่วดี สามารถทำตนให้พ้นจากความทุกข์ยากลำบากได้ แต่ไม่สอดคล้องกับสุชิรา บุญทัน (2541 : 72 - 76) ที่ศึกษา ปัจจัยบางประการของครอบครัวที่สัมพันธ์กับจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดขอนแก่น พบว่า อาชีพของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวที และสามารถพยากรณ์จริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีได้

ประเภทของครอบครัว เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าครอบครัวมีความอบอุ่นหรือแตกร้าว อันเป็นผลต่อการก่อให้เกิดความใกล้ชิดและมีสายสัมพันธ์ที่ดี มีความรักความเอื้ออาทรต่อกัน ช่วยให้นักเรียนเกิดความรักความเข้าใจในครอบครัวของตนมากขึ้น ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้พบว่า นักเรียนที่มีประเภทของครอบครัวต่างกันมีความกตัญญูกตเวทีไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่านักเรียนส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดา มารดา และญาติ มีเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่อาศัย อยู่กับบุคคลอื่น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของสุมน อมรวิวัฒน์ (2537 : 55) ที่กล่าวว่า บรรยากาศในครอบครัวมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาจิตใจของเด็ก ถ้าพ่อแม่ลูกมีความสัมพันธ์กันใกล้ชิด พูดจาไพเราะสุภาพ ครอบครัวมีความอบอุ่น พ่อแม่หมั่นทำบุญสุนทาน ลูกได้เห็นแบบอย่างที่ดีงาม จึงมีความมั่นใจในตนเอง รักเมตตาผู้อื่น และมีบุคลิกภาพที่ร่าเริงแจ่มใส แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของสุชิรา บุญทัน (2541 : 72 - 76) ที่ศึกษา ปัจจัยบางประการของครอบครัวที่สัมพันธ์กับจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ประเภทครอบครัวมีความสัมพันธ์กับจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การไปวัดทำบุญ บุญกุศลถือเป็นอานิสงส์ที่ส่งให้เรามาพบแต่ความสุขมีร่างกายครบส่วนสมประกอบก็เป็นเพราะเราได้สะสมบุญมานั่นเอง การทำบุญจะต้องใจเย็น สะสมบุญไปทีละน้อยก็จะมีความสุขไปเอง ดังพุทธพจน์ที่ว่า “สุขโข ปุญญสสอุจจโย” การสะสมซึ่งบุญนำสุขมาให้ และในการศึกษาครั้งนี้พบว่า นักเรียนที่ไปวัดทำบุญต่างกันมีความกตัญญูกตเวทีไม่แตกต่างกัน เป็นเพราะว่านักเรียนส่วนใหญ่จะไปวัดทำบุญอย่างสม่ำเสมอถึงแม้ว่าจะมีความถี่ในการไปต่างกันบ้าง แต่ก็ไม่มีผลต่อความกตัญญูกตเวที ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สมสุดา ผู้พัฒน์ และจุฬารัตน์ วัฒนะ (2543 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษา อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดู การไปวัด การรักษาศีล 5 และการนั่งสมาธิ ต่อความกตัญญูกตเวที พบว่า การไปวัดสม่ำเสมอทำให้มีความกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดา

การรักษาศีล 5 มีจุดมุ่งหมายเพื่อกำจัดเสียซึ่งความโหดร้ายหยาบคายทางกายวาจา ปิดทางที่ตนเองจะทำความชั่วอย่างหยาบ และนำมาซึ่งความสงบสุขของสังคม ครอบครัว จากการศึกษาครั้งนี้พบว่านักเรียนที่มีการรักษาศีลต่างกันมีความกตัญญูกตเวทีไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่านักเรียนส่วนใหญ่มีการรักษาศีล 5 อยู่แล้ว ถึงแม้ว่าความถี่ในการรักษาศีลของแต่ละคนจะแตกต่างกันก็ตาม ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ สมสุดา ผู้พัฒน์ และจุฬารัตน์ วัฒนะ (2543 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดู การไปวัด การรักษาศีล 5 และการนั่งสมาธิ ต่อความกตัญญูกตเวที พบว่า การรักษาศีล 5 ทำให้มีความกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดา

การนั่งสมาธิ เป็นเรื่องของการฝึกอบรมจิตใจ และเป็นการพัฒนาจิตใจให้มีความมั่นคงตั้งมั่น ทำให้มีคุณภาพทางจิตใจที่ดีขึ้น จากการศึกษาครั้งนี้พบว่านักเรียนที่มีการนั่งสมาธิต่างกันมีความกตัญญูกตเวทีไม่แตกต่างกัน แต่พบว่าในด้านความกตัญญูกตเวทีต่อสถาบันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสมสุดา ผู้พัฒน์ และจุฬารัตน์ วัฒนะ (2543 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษา อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดู การไปวัด การรักษาศีล 5 และการนั่งสมาธิ ต่อความกตัญญูกตเวที พบว่า การนั่งสมาธิเป็นประจำ ทำให้มีความกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดา

การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง คือการแสดงออกของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ได้อบรมสั่งสอนนักเรียนด้วยการกระทำและคำพูดในเรื่องของความกตัญญูกตเวที โดยทำตนเป็นตัวอย่างให้นักเรียนได้เห็นอยู่ เป็นประจำด้วยการให้ความเคารพ เชื่อฟัง และคอยดูแลเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือต่อญาติผู้ใหญ่ของตน บุคคล และสถาบันที่ทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและส่วนรวม ซึ่งการศึกษาครั้งนี้พบว่า นักเรียนที่มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองต่างกันมีความกตัญญูกตเวทีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของป. มหาขันธ์ (2544 : 25 - 26, 99) กล่าวว่า พื้นฐานทางวัฒนธรรมของครอบครัวมีความสำคัญยิ่งต่อพฤติกรรมของเด็ก ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติ ตลอดจนการประพฤติปฏิบัติของเด็กจะถูกกล่อมเกลา ถ่ายทอดและปลูกฝังโดยครอบครัวซึ่งผ่านการอบรมสั่งสอนของผู้ใหญ่ อันได้แก่ บิดา มารดา ญาติพี่น้องในครอบครัว สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมมีความสำคัญยิ่งต่อการกล่อมเกลาการปลูกฝังพฤติกรรมให้แก่บุคคล เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่ไร้วัฒนธรรมย่อมได้รับการถ่ายทอดแต่วัฒนธรรมที่ไม่ดีหรือวัฒนธรรมที่ไม่เหมาะสมกับสังคมไทยนอกจากนี้ ยังกล่าวด้วยว่าความกตัญญูกตเวที ความเมตตา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความเสียสละเป็นสิ่งสำคัญที่บิดามารดา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

และสมาชิกในครอบครัว จะต้องให้การสั่งสอนอบรมและปฏิบัติให้เป็นแบบอย่าง และสอดคล้องกับ สุชิรา บุญทัน (2541 : 72 - 76) ที่ศึกษา ปัจจัยบางประการของครอบครัวที่สัมพันธ์กับจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สัมพันธภาพภายในครอบครัว เป็นลักษณะของความสัมพันธ์ของสมาชิกทุกคนในครอบครัวที่มีเวลาใกล้ชิดสนิทสนม มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันด้วยความเข้าใจ มีความไว้วางใจกัน มีความรักความเอื้ออาทรต่อกัน ช่วยเหลือและให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีการทำกิจกรรมร่วมกันทั้งในชีวิตประจำวัน และมีกิจกรรมทางศาสนาร่วมกัน จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า นักเรียนที่มีสัมพันธภาพภายในครอบครัวต่างกันมีความกตัญญูกตเวทีไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่าพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาเป็นสังคมชนบท สภาพสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ยังเอื้อให้แต่ละครอบครัวมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน และในการศึกษาก็พบว่าสัมพันธภาพภายในครอบครัวของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดกุหลาบ รัตนสัจธรรม และคณะ (2538 : 4 - 9) ที่ได้ให้ความหมายไว้ว่า สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง การแสดงออกทางด้านพฤติกรรมที่สมาชิกในครอบครัวมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ในเรื่องบทบาทของตนกับบุคคลในครอบครัว ความผูกพันและการสนับสนุนของบุคคลในครอบครัว และลักษณะการเลี้ยงดูของบิดา มารดา และผู้ปกครอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของอำนวย จั่นเงิน (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาเพื่อพัฒนาความกตัญญูกตเวทีตามแนวคิดของพระพุทธวรญาณ (ทองย้อย กิตติทินโน) พบว่า พระพุทธวรญาณให้ความสำคัญต่อความกตัญญูกตเวทีมาก โดยชี้แจงว่าเป็นคุณธรรมเบื้องต้นแห่งมนุษยธรรมทั้งหลาย เป็นจุดเริ่มต้นของชีวิตคนเป็นโครงสร้างชีวิตที่สำคัญและเป็นเหตุแห่งความเจริญของบุคคล และชี้ให้เห็นว่าการศึกษากับพระศาสนาเป็นสิ่งเดียวกัน คือ เป็นการเตรียมและพัฒนาความเป็นคนไปในแนวทางที่ถูกต้อง สิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะต้องพัฒนาความกตัญญูกตเวทีต่อท่านเป็นพิเศษคือ มารดา บิดา ครูอาจารย์ ผู้บังคับบัญชา และผู้ปกครอง สถานที่ที่มีพระคุณ คือ บ้านเกิด โรงเรียนที่เคยเรียน และวัดที่เคยบวชเรียน สถาบันที่มีพระคุณ คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ การพัฒนาความกตัญญูกตเวทีต้องใช้หลักธรรมของพระพุทธศาสนา คือ ธรรมสำหรับผู้ครองเรือน ธรรมของคนดี ธรรมที่เทวดายอมรับว่าเป็นทางแห่งความดีทางแห่งความปกติสุขและภูมิธรรมแห่งมนุษยชน รวมทั้งจารีตประเพณีที่ดีงามของไทย โดยมีธรรมที่ใช้เสริมสร้างการพัฒนาความกตัญญูกตเวทีที่สำคัญ คือ สติ ฉันทะ สัจจะ เมตตา สามัคคี อัตตัญญุตา และธัมมวิจยะ วิธีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความกตัญญูกตเวที คือ ครูจะต้องพัฒนาตนเองให้มีความกตัญญูกตเวทีเป็นเลิศแล้ว สั่งสอนอบรมนักเรียนให้เห็นความสำคัญและพัฒนาความกตัญญูกตเวทีให้ยิ่งขึ้นไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรีครั้งนี้ ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ควรปลูกฝังให้นักเรียนเป็นคนมีนิสัยมัธยัสถ์ รู้จักใช้เงินในสิ่งที่จำเป็น

1.2 นักเรียนควรพูดคุยกับมารดาบิดาด้วยกิริยามารยาทสุภาพเรียบร้อย

1.3 นักเรียนควรช่วยเหลือทำความสะอาดวัด โรงเรียน สถานที่สำคัญของหมู่บ้าน

1.4 นักเรียนควรช่วยเหลืองานบุญของวัดในหมู่บ้าน เช่น เทศกาลเข้าพรรษา

1.5 ผู้ปกครองควรพานักเรียนและพี่น้องไปพบเยี่ยมและพูดคุยกับ ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นประจำ

1.6 ในช่วงปิดภาคเรียน ผู้ปกครองควรพานักเรียนและพี่น้องไปพักอยู่กับ ปู่ ย่า ตา ยาย เพื่อคอยดูแลช่วยเหลือและเป็นเพื่อน

1.7 เมื่อมีโอกาสผู้ปกครองและนักเรียนควรจะพาปู่ ย่า ตา ยายไปเที่ยวพักผ่อนนอกสถานที่

1.8 ควรสอนนักเรียนและพี่น้องให้พยายามไม่ทะเลาะกันเพราะไม่อยากให้พ่อแม่ไม่สบายใจ

1.9 เมื่อคนในครอบครัวของนักเรียนมีเรื่องไม่เข้าใจกัน เราทุกคนในครอบครัวควรจะค่อย ๆ พูดจาและฟังเหตุผลของกันและกัน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาเฉพาะพื้นที่ที่ยังมีสภาพเป็นชนบทค่อนข้างมาก ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาในชุมชนเมืองซึ่งมีวิถีชีวิตของคนที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่สมบูรณ์และสามารถนำไปใช้ในเชิงพัฒนาได้ดียิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนที่ได้รับการอบรมด้านคุณธรรม จริยธรรมกับนักเรียนทั่วไป เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในนักเรียน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บรรณานุกรม

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บรรณานุกรม

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. (2527). **จิตวิทยาสังคม.** กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). **คู่มือการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา คุณธรรมพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน. (2543). **คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม.** กรุงเทพฯ : กองฯ.

กิติพัฒน์ นนทปัทมดุลย์. (2530). " ครอบครัวมีคุณภาพ," **ครอบครัวผูกพันฉันใด.** รายงานประจำปี 2530 ของมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.

กุหลาบ รัตนสัจธรรม และคณะ. (2538). **สัมพันธภาพภายในครอบครัวกับปัญหายาเสพย์ติดและพฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในภาคตะวันออก.** กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย.

เกษม จันทร์น้อย. (2537). **สื่อประชาสัมพันธ์.** กรุงเทพฯ : นานมี.

งามตา วนินทานนท์. (2536). **ลักษณะทางพุทธศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของบิดามารดาที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร.** กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

จรูญ ทองถาวร. (2533). **มนุษยสัมพันธ์.** กรุงเทพฯ : ทิพยวิสุทธิ์.

ฉลวยศรี มีใจเย็น. (2526). **การทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีของเด็กชั้นประถมปีที่ 5.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ชม ภูมิภาค. (2525). "ความกตัญญูกตเวที," ใน **บทความวิทยุกระจายเสียงชุดการศึกษาเพื่อคุณธรรม.** สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย. หน้า 102 - 103. กรุงเทพฯ : สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย.

ชูศรี พรรณเชษฐ์. (2517). **ความสนใจวิชาชีววิทยาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2544). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย.** พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : เทพเนรมิตการพิมพ์.

โชติ จินตแสวง. (2543). **38 มงคล.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2526). **การบริหารสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ณัฐกฤต ดิฐวิรุฬห์. (2545). **ความกตัญญู : วัฒนธรรมที่สูญสลายไปกับความทันสมัยของสังคมไทย.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.phrathai.net/new/soc45110901.php. 2 กรกฎาคม 2546.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2524). **พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 2 : จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา.** กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ทวีศักดิ์ จงประดับเกียรติ. (2533). **การสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. (กรกฎาคม 2535). " การอ้างอิงกลุ่มประชากรเพื่อใช้เครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่ากับกลุ่มตัวอย่าง," **การวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม**. 3 (1) : 22 - 25.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2534). **เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับงานวิจัย.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สามเจริญพาณิชย์.

ป. มหาขันธ์. (2544). **ทำครอบครัวให้อบอุ่น.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ปฐมาพร อาสน์วิเชียร. (2541). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสนใจในการเรียนและความภาคภูมิใจในตนเองในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนแบบเรียนเป็นคู่ (Learning Cell) โดยใช้ชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์กับการสอนตามคู่มือครู.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ประภาศรี สีหอำไพ. (2540). **พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัญญา บริสุทธิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ปัทมา ปรัชญาเศรษฐ เป็นผู้สัมภาษณ์. (15 สิงหาคม 2546). ที่ราชบัณฑิตยสถาน กรุงเทพฯ.

ปัญญานันทภิกขุ. (2533) **รักลูกให้ถูกทาง : เพื่ออนาคตอันแจ่มใสของลูกรัก.** กรุงเทพฯ : ธรรมสภา.

ปาลิดา เดชพิมล. (2544). **การรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามความหมายประกอบรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันของผู้มีสิทธิเลือกตั้งเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดร้อยเอ็ด.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ปิยวรรณ ค้ำพันธุ์. (2542). **ความรู้ เจตคติ ค่านิยม ความเชื่อและการรับรู้กับพฤติกรรมสุขภาพของประชาชนในชุมชนแออัด เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ วท.ม. (เวชศาสตร์ป้องกันและสังคม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พนัส หันนาคินทร์. (2546). **ค่านิยม 16 ประการ.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://human.rirc.ac.th/boybook/lesson8_1.htm. 5 พฤศจิกายน 2546.

พรพิมล หาญกล้า. (2537). **ผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราชวินิต กรุงเทพมหานคร.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

พระครูศีริปัญญามุนี (อ่อน). (2511). **มงคลสูตร.** กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.

พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญา นันทภิกขุ). (2536). **กตัญญูกตเวทีเป็นเครื่องหมายของคนดี.** กรุงเทพฯ : ธรรมสภา.

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2533). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ). (2536). **กตัญญูกตเวทีเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของโลก.** กรุงเทพฯ : ธรรมสภา.

พระธรรมญาณมุนี. (2514). **คนดีของพระธรรมญาณมุนี.** ลพบุรี : หัตถโกศลการพิมพ์.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2543). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระนวกะ สุรวังโส. (2546). **"ธรรมะ" ทัศนะของคนในยุคดิจิตอลคนหนึ่ง.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http:www.thainet/watcholpratan/nvg016.htm. 25 พฤศจิกายน 2546.

พระพยอม กัลยาโณ. (2529). **ปุ๋ยมนุษย์.** นนทบุรี : วัดสวนแก้ว.

_____. (2540, กรกฎาคม – สิงหาคม). "พระพยอมชี้ทางธรรม," **วารสารทางพุทธศาสนา.** 4(22) : 32.

พระพุทธิวงศมุนี. (2528). **ความกตัญญูกตเวทีเป็นเครื่องหมายของคนดี.** กรุงเทพฯ : สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์.

พระราชวรมุนี. (2526). **พุทธธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ.

พระศรีธรรมนิเทศก์. (ม.ป.ป.). **มงคล 38 ประการ.** ม.ป.พ.

พระสมชาย ฐานวุฑโฒ. (2533). **มงคลชีวิตฉบับธรรมทายาท "เล่ม 2".** กรุงเทพฯ : นิวไวเต็กการพิมพ์.

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏราไพพรรณี

พิสิฐ เจริญสุข. (2542). **คู่มือการพัฒนาคุณภาพชีวิต.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

พุทธทาสภิกขุ. (2538). **กฎแห่งกรรมตามหลักแห่งพระพุทธศาสนา.** กรุงเทพฯ : ธรรมสภา

มงคลที่ 25 ความกตัญญู. (ออนไลน์) แหล่งที่มา :
http://www.thavrn.net/datatext/mongkon25.doc. 6 พฤศจิกายน 2546.

มยุรี ศรีชัย. (2538). **เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง.** กรุงเทพฯ : วีเจพริ้นติ้ง.

ระวีวรรณ พันธ์พานิช. (2541). **สถิติเพื่อการวิจัย.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2532). **พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ - ไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน.**
กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.

_____. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542.** กรุงเทพฯ :
นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

“ลดภาษีลูกกตัญญู,” (4 มิถุนายน 2546). **ทันข่าว 16.00 น.** สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2539). **เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้.** กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.

_____. (2543). **การวัดด้านจิตพิสัย.** กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชัววัลลี. (2524). **ครอบครัวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม**
ทางจิตใจของไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วศิน อินทสระ. (2543). **หลักกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด.** กรุงเทพฯ : ธรรมดา.

วิทยา นาควัชระ. (2537). **หมอวิทยาช่วยแก้ปัญหาการเลี้ยงลูกและวัยรุ่น.** กรุงเทพฯ :
สามัคคีสาส์น.

วิภาวดี ปัจจัยโก. (2544). **ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความสนใจในอาชีพทางวิทยาศาสตร์**
และเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัย
และสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศศิธร บันลือสินธุ์. (2530). **ผลของการใช้ตัวแบบที่มีต่อคุณธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีของ**
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาลท่าอิฐ จังหวัดอุตรดิตถ์. ปริญญานิพนธ์
กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. (2524). **จริยศาสตร์ศึกษา.** กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศิริพร สุวรรณทศ. (2541). **การศึกษาเปรียบเทียบสัมพันธภาพภายในครอบครัวเด็กออทิสติก**
เด็กปัญญาอ่อนและเด็กปกติ. กรุงเทพฯ : กรมสุขภาพจิต.

ส.วาสนา ประวาลพฤกษ์. (กันยายน-ธันวาคม 2535). “การวัดจริยธรรม,” **การวัดผลการศึกษา.**
14 (41) : 2.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สมภพ ชีวรัฐพัฒน์. (2542). **มงคลธรรมกับคุณภาพชีวิต (มงคล 38).** (เอกสารประกอบการสอน). กรุงเทพฯ : นานาสิ่งพิมพ์.

สมสุดา ผู้พัฒน์ และจุฬารัตน์ วัฒนะ. (2543). **รายงานการวิจัยอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดู การไปวัด การรักษาศีล 5 และการนั่งสมาธิ ต่อความกตัญญูกตเวที.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สายสุรี จุติกุล. (2542). **Health.** นนทบุรี : กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาประถมศึกษาแห่งชาติ. (2543). **ชุดเสริมประสบการณ์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เล่ม 3 การนำมาตรฐานสู่โรงเรียนและห้องเรียน.** กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.

_____. (2545). **ชุดเสริมประสบการณ์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เล่ม 4 หลักสูตรและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ.** กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 - 2559).** กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2543). **สังคมไทย 2542.** กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.

_____. (2544). **เครื่องชี้ภาวะสังคม.** กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.

สำลี รักสุทธี. (2546). **มงคลชีวิต 38.** กรุงเทพฯ : ธนธัชการพิมพ์.

สิริคุตโตภิกขุ. (2541). **มงคล 38 ประการ ประทีปของผู้ปรารถนาความเจริญรุ่งเรืองแห่งชีวิต.** พระนคร : เจริญวิทย์การพิมพ์.

สุกัญญา สุจฉายา. (26 พ.ค. - 1 มิ.ย. 2546). “จากยุคนางสิบสองถึงยุคเอาแม่เต่าไปทิ้งในป่า ความกตัญญูค่านิยมที่กำลังตกต่ำในสังคมไทย,” **เนชั่นสุดสัปดาห์.** 11 (573) : 78.

สุชิรา บุญทัน. (2541). **ปัจจัยบางประการของครอบครัวที่สัมพันธ์กับจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดขอนแก่น.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุพัตรา สุภาพ. (สิงหาคม 2538). “การเลี้ยงลูกให้ดีได้อย่างไรในสังคมที่มีคนเลวไม่น้อย,” **แม่และเด็ก.** 18 (282) : 114.

_____. (ตุลาคม 2542). “เคล็ดลับ...ให้ลูกรักพ่อแม่,” **แม่และเด็ก.** 23 (332) : 89, 91.

_____. (2545). **ปัญหาสังคม.** พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สุมน อมรวิวัฒน์. (2537). **การพัฒนาครอบครัว.** กรุงเทพฯ : คณะอนุกรรมการด้านครอบครัว สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.

สุรินทร์ นิยมางกูร. (2542). **เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เสถียรพงษ์ วรรณปก. (2534). **สูตรสำเร็จแห่งชีวิต.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊พ.

เสรี พงศ์พิศ. (2538). **สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.** กรุงเทพฯ : คณะกรรมการโครงการสารานุกรมไทย สำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.

แสง เหตระกูล. (2545). **อมตะวาจา.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ประชุมช่าง.

แสงทอง พากย์สุขี. (2533). **ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อทางสุขภาพกับสุขภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไสว มาลาทอง. (2542). **คู่มือการศึกษาจริยธรรมสำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษานักบริหาร นักปกครองและประชาชนทั่วไป.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

อารีย์ คงสวัสดิ์. (2544). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อในการเรียนคณิตศาสตร์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อำนวย จั่นเงิน. (2537). **การศึกษาเพื่อพัฒนาความกตัญญูกตเวทีตามแนวคิดของพระพุทธวรญาณ (ทองย้อย กิตติทินโน).** วิทยานิพนธ์ ค.ม. (สารัตถศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Cronbach, L.J. (1990). **Essentials of Psychological Testing**. 5th ed. New York : Haper Collins.

Fishbein, Martin and lcek Ajzen. (1975). **Belief. Attitude, Intention and Behavior : An Introduction to Theory and Research Reading.** Massachusetts : Addison – Wesley.

Frances, L. and Louise, Bates Ames. (1995). **Child Behavior.** New York : Harper And Brothers.

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Kerlinger,F.N. and Pedhazur, Elazer J. (1973). **Multiple Regression in Behavioral Research.** New york : Holt, Finehart and Winston.

Pedhazur, Elazer J. (1982). **Multiple Regression in Behavioral Research : Explanation and prediction.** New york : CBS College Publisher.

_____. (1997). **Multiple Regression in Behavioral Research : Explanation and Prediction.** 3 th ed. New york : Harcout Brace College Publisher.

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรวรวีย์ เฉลิมพงษ์	อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุษยา ประทุมยศ	อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
3. ดร.นักรบ เถียรอ่ำ	อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
4. นายมงคล ศรีมหาพรหม	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโป่งแรด
5. นายนคร สมานสินธุ์	ข้าราชการบำนาญ

RAMBHAI BARNI RAJABHAT UNIVERSITY
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๑๓ /ว ๑๐๒

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐

๔ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรวรวีย์ เฉลิมพงษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัยและเค้าโครงวิจัยโดยย่อ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระฐิติพันธุ์ สุขวฒฺฑโก (โพธิ์กระสังข์) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ ประดิษฐศิลป์ เป็นประธานที่ปรึกษา และรองศาสตราจารย์บรรจบ วงษ์พิพัฒน์พงษ์ เป็นกรรมการที่ปรึกษา ในการนี้มหาวิทยาลัยพิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อขอให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ถาวร ฉิมเลี้ยง)
รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย
โทร. ๐-๓๙๓๑ ๙๑๑๑ ต่อ ๑๑๓๘
โทรสาร ๐-๓๙๔๗-๑๐๖๑

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๑๓ /ว ๑๐๒

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐

๔ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุษยา ประทุมยศ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัยและเค้าโครงวิจัยโดยย่อ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระฐิติพันธุ์ สุขวฒฺฑโก (โพธิ์กระสังข์) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ ประดิษฐศิลป์ เป็นประธานที่ปรึกษา และรองศาสตราจารย์บรรจบ วงษ์พิพัฒน์พงษ์ เป็นกรรมการที่ปรึกษา ในการนี้มหาวิทยาลัยพิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อขอให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ถาวร ฉิมเลี้ยง)
รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บัณฑิตวิทยาลัย
โทร. ๐-๓๙๓๑ ๙๑๑๑ ต่อ ๑๑๓๘

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๑๓ /ว ๑๐๒

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐

๔ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน อาจารย์ ดร.นักรบ เถียรอ่ำ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัยและเค้าโครงวิจัยโดยย่อ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระฐิติพันธุ์ สุขวฒฺโก (โพธิ์กระสังข์) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ ประดิษฐศิลป์ เป็นประธานที่ปรึกษา และรองศาสตราจารย์บรรจบ วงษ์พิพัฒน์พงษ์ เป็นกรรมการที่ปรึกษา ในการนี้มหาวิทยาลัยพิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อขอให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ถาวร ฉิมเลี้ยง)
รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย
โทร. ๐-๓๙๓๑ ๙๑๑๑ ต่อ ๑๑๓๘

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๑๓ /ว ๑๐๒ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐

๔ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน นายนคร สมานสินธุ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัยและเค้าโครงวิจัยโดยย่อ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระฐิติพันธุ์ สุขวฒฺฑโก (โพธิ์กระสังข์) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ ประดิษฐศิลป์ เป็นประธานที่ปรึกษา และรองศาสตราจารย์บรรจบ วงษ์พิพัฒน์พงษ์ เป็นกรรมการที่ปรึกษา ในการนี้มหาวิทยาลัยพิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อขอให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ถาวร ฉิมเลี้ยง)
รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บัณฑิตวิทยาลัย
โทร. ๐-๓๙๓๑ ๙๑๑๑ ต่อ ๑๑๓๘

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๑๓ /ว ๑๐๒

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐

๔ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน นายมงคล ศรีมหาพรหม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัยและเค้าโครงวิจัยโดยย่อ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระฐิติพันธุ์ สุขวฒฺฑโก (โพธิ์กระสังข์) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ ประดิษฐศิลป์ เป็นประธานที่ปรึกษา และรองศาสตราจารย์บรรจบ วงษ์พิพัฒน์พงษ์ เป็นกรรมการที่ปรึกษา ในการนี้มหาวิทยาลัยพิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อขอให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ถาวร ฉิมเลี้ยง)
รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บัณฑิตวิทยาลัย
โทร. ๐-๓๙๓๑ ๙๑๑๑ ต่อ ๑๑๓๘

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๑๓/๑๐๓ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐

๔ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอความร่วมมือในการทำวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดเขาสุกิม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

เนื่องด้วย พระฐิติพันธุ์ สุขวฒฺฑโก (โพธิ์กระสังข์) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ ประดิษฐศิลป์ เป็นประธานที่ปรึกษา และรองศาสตราจารย์บรรจบ วงษ์พิพัฒน์พงษ์ เป็นกรรมการที่ปรึกษา ในการนี้นักศึกษาขอนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนในสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมวัดเขาสุกิม เพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อขอให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ถาวร ฉิมเลี้ยง)
รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บัณฑิตวิทยาลัย
โทร. ๐-๓๙๓๑ ๙๑๑๑ ต่อ ๑๑๓๘
โทรสาร ๐-๓๙๔๗-๑๐๖๑

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง

ความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามมีจำนวน 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล มีจำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบวัดความกตัญญูกตเวที มีจำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามวัดการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง มีจำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพภายในครอบครัว มีจำนวน 10 ข้อ

2. เมื่อนักเรียนทำเสร็จแล้ว ก่อนจะส่งขอความร่วมมือให้นักเรียนตรวจสอบดูว่าทำเรียบร้อยครบทุกข้อแล้วหรือไม่ ถ้าครบทุกข้อแล้วจึงนำมาส่ง

3. คำตอบที่จริงใจของนักเรียนจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย และผู้วิจัยขอรับรองว่าคำตอบของนักเรียนจะถูกเก็บเป็นเป็นความลับ และจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ทั้งสิ้นกับนักเรียน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

คำชี้แจง : จงทำเครื่องหมาย × ข้อที่ตรงกับคุณลักษณะของนักเรียนมากที่สุด

ตอนที่ 1 : ปัจจัยส่วนบุคคล

1. อาชีพของผู้ปกครอง

☐ เกษตรกรรม ☐ รับราชการ ☐ ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว

☐ รับจ้างเอกชน ☐ อื่น ๆ ระบุ.....

2. ประเภทของครอบครัว

☐ อาศัยอยู่กับบิดาและมารดา ☐ อาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดา

☐ อาศัยอยู่กับพี่หรือน้อง ☐ อาศัยอยู่กับญาติ

☐ อาศัยอยู่กับบุคคลอื่นที่ไม่ได้เป็นญาติ ☐ อาศัยอยู่ที่วัด

3. การไปวัดทำบุญ

☐ ไปทุกวัน ☐ ไปทุกวันพระ ☐ ไปทุกวันพระใหญ่

☐ ไปทุกวันเทศกาลทางศาสนา ☐ ไม่เคยไป

4. การรักษาศีล 5

☐ รักษาศีลทุกวัน ☐ รักษาศีลทุกวันพระ ☐ รักษาศีลทุกวันพระใหญ่

☐ รักษาศีลทุกวันเทศกาลทางศาสนา ☐ ไม่เคยรักษาศีล

5. การนั่งสมาธิ

☐ นั่งสมาธิทุกวัน ☐ นั่งสมาธิทุกวันพระ ☐ นั่งสมาธิทุกวันพระใหญ่

☐ นั่งสมาธิทุกวันเทศกาลทางศาสนา ☐ ไม่เคยนั่งสมาธิ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตอนที่ 2 : แบบสอบถามความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

คำชี้แจง จงทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องทางขวามือของข้อความแต่ละข้อเพียงช่องเดียวที่ตรงกับนักเรียนที่คิดว่าจะปฏิบัติ โดยมีหลักเกณฑ์ในการเลือก ดังนี้

5 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติมากที่สุด
4 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติมาก
3 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติปานกลาง
2 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติน้อย
1 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
	ความกตัญญูกตเวทีต่อบุคคล					
1.	ในวันขึ้นปีใหม่นักเรียนพากันไปอวยพรให้กับครูประจำชั้น					
2.	เชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา					
3.	ดูแลมารดาบิดาเมื่อท่านเจ็บป่วย					
4.	รดน้ำญาติผู้ใหญ่ในวันสงกรานต์					
5.	ให้ของขวัญแก่มารดาบิดาในโอกาสพิเศษ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันพ่อวันแม่ เป็นต้น					
6.	ช่วยคุณครูถือของ อุปกรณ์การเรียนเมื่อเห็นท่านถือของมากมาย					
7.	เป็นคนมีนิสัยมัธยัสถ์ รู้จักใช้เงินในสิ่งที่จำเป็น					
8.	ช่วยมารดาบิดาทำงานโดยไม่ต้องเรียกใช้					
9.	พูดคุยกับมารดาบิดาด้วยกิริยามารยาทสุภาพเรียบร้อย					

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
10.	กล่าวคำขอบคุณทุกครั้งเมื่อมีผู้ให้ความช่วยเหลือ หรือให้สิ่งของ					
	ความกตัญญูกตเวทีต่อสถาบัน					
11.	ช่วยเหลือจัดเตรียมงานของวัด เมื่อวัดจัดงานต่าง ๆ					
12.	อาสาช่วยเหลืองานโรงเรียน เช่น ปลูกต้นไม้รอบ ๆ รั้วโรงเรียน					
13.	ยกมือไหว้ เมื่อเจอพระภิกษุเคยสั่งสอนเรามา					
14.	ช่วยเหลือบำเพ็ญประโยชน์เนื่องในวันสำคัญเช่น ช่วย ขุดคลองระบายน้ำเสียรอบ ๆ โรงเรียน					
15.	ร่วมทำบุญตักบาตรในเทศกาลและวันสำคัญต่างๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันเข้าพรรษา เป็นต้น					
16.	ให้ความร่วมมือ เมื่อโรงเรียนจัดงานและขอความร่วมมือจากนักเรียนมาช่วยงานต่าง ๆ เช่น เสิร์ฟอาหาร ล้างจาน เป็นต้น					
17.	ทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับในวันสำคัญต่างๆ เช่น เวียนเทียนที่วัดในวันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา เป็นต้น					
18.	ทำบุญทอดกฐิน ทอดผ้าป่า เพื่อสร้างวัด สร้างโรงเรียน					

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
19.	ช่วยเหลือทำความสะอาดวัด โรงเรียน สถานที่สำคัญของหมู่บ้าน					
20.	ช่วยเหลืองานบุญของวัดในหมู่บ้าน เช่น เทศกาลเข้าพรรษา					

ตอนที่ 3 : แบบสอบถามปัจจัยด้านครอบครัว (การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง)

คำชี้แจง จงทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องทางขวามือของข้อความแต่ละข้อเพียงช่องเดียวที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด โดยมีหลักเกณฑ์ในการเลือก ดังนี้

จริงมากที่สุด หมายถึง นักเรียนได้รับการปฏิบัติตามข้อความนั้นเป็นประจำ
จริงมาก หมายถึง นักเรียนได้รับการปฏิบัติตามข้อความนั้นเป็นส่วนใหญ่
จริงปานกลาง หมายถึง นักเรียนได้รับการปฏิบัติตามข้อความนั้นปานกลาง
จริงน้อย หมายถึง นักเรียนได้รับการปฏิบัติตามข้อความนั้นบ้างในบางครั้ง
ไม่จริงเลย หมายถึง นักเรียนไม่ได้รับการปฏิบัติตามข้อความนั้น

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	ไม่จริงเลย
1	ผู้ปกครองย้ำอยู่เสมอ ให้นักเรียนแสดงความเคารพต่อปู่ ย่า ตา ยาย ในทุกครั้งที่พบและจากกัน					
2	ผู้ปกครองสอนให้นักเรียนแสดงความขอบคุณบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือเรา ถึงแม้บุคคลนั้นจะมีฐานะต่ำกว่าเรา					
3	ผู้ปกครองมักพานักเรียนและพี่น้องไปพบเยี่ยมและพูดคุยกับ ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นประจำ					

ลิขสิทธิ์เอกสารมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	ไม่จริงเลย
4	เมื่อปู่ ย่า ตา ยาย ไหว้วานให้ผู้ปกครองทำกิจธุระใดให้ผู้ปกครองจะรีบทำให้ทันที					
5	หากผู้ปกครองทราบว่าทางโรงเรียนต้องการความช่วยเหลือในเรื่องใด ถ้าผู้ปกครองสามารถทำได้ก็จะทำให้ทันที					
6	หากปู่ ย่า ตา ยาย ไม่สบาย ผู้ปกครองของนักเรียนจะคอยดูแลอย่างดี					
7	ผู้ปกครองพานักเรียนไปอวยพรวันเกิดให้กับปู่ ย่า ตา ยายทุกปี					
8	ในช่วงปิดภาคเรียน ผู้ปกครองพานักเรียนและพี่น้องไปพักอยู่กับ ปู่ ย่า ตา ยาย เพื่อคอยดูแลช่วยเหลือและเป็นเพื่อนคุย					
9	ผู้ปกครองจะพาปู่ ย่า ตา ยายไปเที่ยวพักผ่อนนอกสถานที่เมื่อมีโอกาส					
10	ช่วงเทศกาลวันสำคัญ เช่น วันสงกรานต์ วันแม่ ผู้ปกครองจะพานักเรียนไปเยี่ยม ปู่ ย่า ตา ยาย					

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตอนที่ 4 : แบบสอบถามปัจจัยด้านครอบครัว (สัมพันธภาพภายในครอบครัว)

คำชี้แจง จงทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องทางขวามือของข้อความแต่ละข้อเพียงช่องเดียวที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด โดยมีหลักเกณฑ์ในการเลือก ดังนี้

จริงมากที่สุด หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามข้อความนั้นเป็นประจำ
จริงมาก หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามข้อความนั้นเป็นส่วนใหญ่
จริงปานกลาง หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามข้อความนั้นปานกลาง
จริงน้อย หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามข้อความนั้นบ้างในบางครั้ง
ไม่จริงเลย หมายถึง นักเรียนไม่ได้ปฏิบัติตามข้อความนั้น

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	ไม่จริงเลย
1	วันหยุดนักเรียนมักจะช่วยแม่ทำงานบ้านร่วมกับทุกคนในครอบครัว					
2	หากวันใดที่นักเรียนจะต้องกลับบ้านผิดเวลา นักเรียนจะรีบโทรศัพท์บอกผู้ปกครองทันทีเพื่อไม่ให้ท่านเป็นห่วง					
3	ถ้าวันใดที่นักเรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนไป ผู้ปกครองจะสังเกตเห็นและซักถามนักเรียน					
4	นักเรียนและพี่น้องคุยกันว่า เราจะพยายามไม่ทะเลาะกันเพราะไม่อยากให้พ่อแม่ไม่สบายใจ					
5	นักเรียนและพี่น้องมักนำเรื่องที่พบในชีวิตประจำวันทั้งเรื่องที่ควรยึดเป็นตัวอย่าง และไม่ควรยึดเป็นตัวอย่างมาเล่าสู่กันฟังภายในครอบครัวอยู่เสมอ					
6	หากผู้ปกครองไม่สบาย นักเรียนและพี่น้องจะคอยดูแลอย่างดี					

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	ไม่จริงเลย
7	เมื่อคนในครอบครัวนักเรียนมีเรื่องไม่เข้าใจกัน ครอบครัว เราจะค่อย ๆ พูดจาและฟังเหตุผลของกันและกัน					
8	เมื่อใดก็ตามที่นักเรียนไม่สบายใจ คนที่นักเรียนคิดจะปรึกษาเป็นอันดับแรกคือ ผู้ปกครอง					
9	นักเรียนไม่เคยทำตัวเหลวไหลเพราะไม่อยากให้ผู้ปกครองต้องเดือดร้อนใจ					
10	ผู้ปกครองมักยกตัวอย่างคนที่ทำความดีในเรื่องต่าง ๆ ว่าเป็นการกระทำที่ควรยึดถือปฏิบัติตามให้คนในครอบครัวฟัง					

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประวัติย่อผู้วิจัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ - ชื่อสกุล	พระฐิติพันธุ์ สุขวฒฺฑโก (โพธิ์กระสังข์)
วัน เดือน ปีเกิด	วันศุกร์ที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2512
สถานที่เกิด	บ้านซำ 26 หมู่ที่ 7 ตำบลโพธิ์กระสังข์ อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	7 หมู่ที่ 2 บ้านโป่งแรด ตำบลพลับพลา อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	เจ้าอาวาสวัดโป่งแรด ตำบลพลับพลา อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2534	มัธยมศึกษาตอนต้น ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีษะเกษ
พ.ศ. 2537	มัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีษะเกษ
พ.ศ. 2549	อนุปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต อ.ศศ. (พัฒนาชุมชน) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี
พ.ศ. 2551	ศิลปศาสตรบัณฑิต ศศ.บ. (พัฒนาชุมชน) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี
พ.ศ. 2556	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ศศ.ม. (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี